



РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 9 + прил.

ВЕРАСЕНЬ

1961

Moderato

Хор

Раз-га-рэ-ла-ся зо-рачка яс-ная над у-

Ф-п

сей бе-ла-рус-кай зям-лёй, пры-ля-це-ла к нам до-лечка шчас-ная ў вя-кі, па-ва-ля за са-

Прыпеў:

боі. Гэ-та зор-ка за-па-ле-на Ле-ніным у сем-на-цят-ы па-мят-ны год, ка-б наш

край а-за-ра-ла пра-мен-ня-мі, па-куль жыву бе-ла-рус-кі на-род!

2. Гэ-та рус-лаў-р-э-спу-б-лі-кі сцяг!



Словы М. Клімковіча

Музыка Я. Цікоцкага

Разгарэлася зорачка ясная
Над усёй беларускай зямлёй,
Прыляцела к нам долечка шчасная
І ў вякі павяла за сабой.

Гэта зорка запалена Леніным
У семнаццаты памятны год,
Каб наш край азарала праменьнямі,
Пакуль жыву беларускі народ!

На першай старонцы вкладки
кі Матруна Жогаль з калгаса
«17 партз'езд» Столінскага
раёна. «Хоць я і старая, а да
камунізму хачу дажыць», —
гаворыць яна. (Чытай на 9-й
стар.)

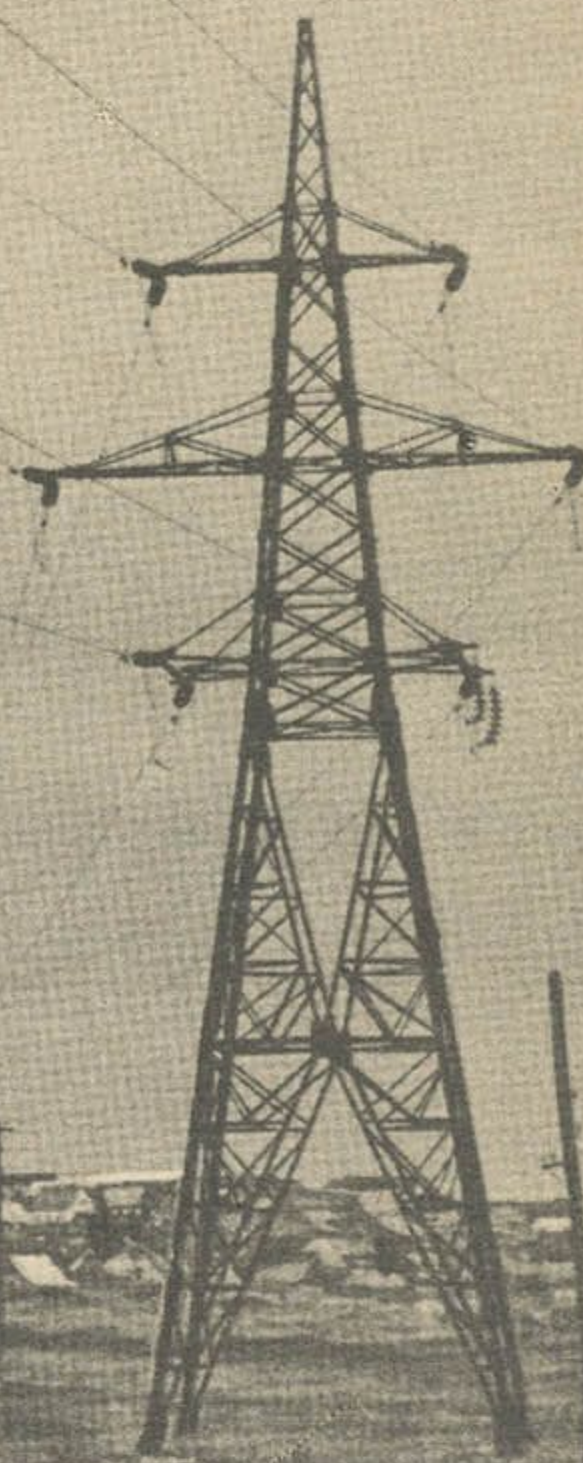
Гэта доля нам дадзена Партыяй,
Даў нам сілу Савецкі Саюз,
Мы ўзрасцім яе працай упартаю,
Абаронім жыццём у баю.

Дык няхай жа ярчэй разгараецца
Наша зорка ў шчаслівых вяках,
Дык няхай жа вышэй уздымаецца
Беларускай рэспублікі сцяг!

БІБЛІОТЕКА
С С С Р
ИМЕН
В. И. ЛЕНИНА
1961 г.

18567

Разгарэлася зорачка ясная

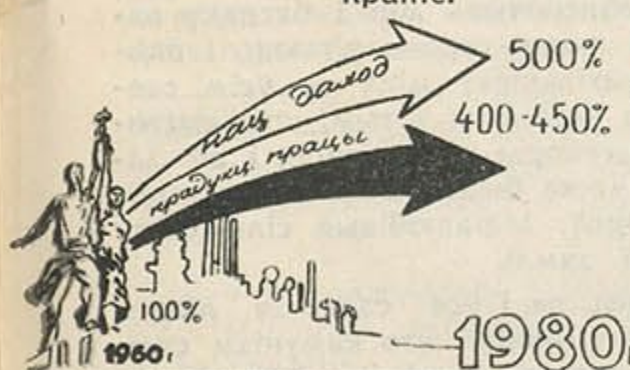


2700-3000 1980г.

У МЛРД
КВТ Г



Усё для цябе, чалавек. Пра гэта гаворыць кожнае слова, кожная лічба праекта Праграмы КПСС. Так вырасце вытворчасць электраэнергіі ў нашай краіне.



На гэтай дыяграме вы бачыце лічбы росту нацыянальнага даходу і прадукцыйнасці працы.



Адна з важных задач усебаковага развіцця культурнага жыцця грамадства — расшырэнне кнігавыдавецкай справы, павелічэнне колькасці бібліятэк, клубаў, кіно, тэатраў.



У выніку другога дзесяцігоддзя кожная сям'я, уключаючы сем'і маладажонаў, будзе мець добраўпарадкаваную кватэру.

ДЛЯ ЦЯБЕ, ЧАЛАВЕК!

— Мы будзем камунізм, — сёння з гонарам заяўляюць савецкія людзі. Мы і радуемся, і ганарымся гэтым, і добра разумеем усю веліч задач, намечаных праектам Праграмы КПСС. Цяперашняму пакаленню савецкіх людзей давядзецца жыць пры камунізме. Дух захоплівае пры думцы аб гэтым. Колькі патрэбна пабудавач прадпрыемстваў, электрастанцый, якіх высокіх ураджайў дамагацца, на якую ступень узняць навуку і культуру, павысіць сваю свядомасць!

Праект Праграмы раскрывае перад кожным чалавекам нашай краіны неабсяжную прастору дзеянняў. Працуй, вучыся, набывай культурныя навыкі!

— Не пашкадуем свайго гарахага сэрца, сваіх працавітых рук, свайго розуму і сілы, — заяўляюць савецкія людзі і з радасцю і падвоенай энергіяй бяруцца за справу. Ды і як можа быць інакш у краіне, дзе ўсё робіцца ў імя чалавека, у грамадстве, на сцягах якога напісаны цудоўныя словы — Мір, Праца, Свабода, Роўнасць і Шчасце. Гэтыя словы краінаюць і глыбока хваляюць сэрцы мільёнаў працоўных нашай планеты. І якія б захады ні прымалі абаронцы капіталізму, каб зменшыць значэнне гэтых слоў, ім не схаваць праўды ад простага чалавека. Няхай паспрабуюць паны капіталісты паабяцаць і выканаць свае абяцанні аб самым кароткім рабочым дні ў свеце, аб высокім жыццёвым узроўні, забяспечыць кожную сям'ю кватэрай, даць кожнаму чалавеку сярэдняю адзінаццацігадовую адукацыю. Гэтага зрабіць яны не змогуць, бо з кожным днём парялічваюць свае ўласныя прыбыткі, асігноўваюць вялікія сумы на ваенныя патрэбы, жывуць па прыцыпу: «Усё для прыбытку, усё ў імя чыстагагану».

Абапіраючыся на дасягнутыя поспехі, партыя прапанавала навукова абгрунтаваны план развіцця народнай гаспадаркі на дваццаць год, які, безумоўна, як і ўсе папярэднія планы, будзе ажыццёўлены. Галоўная эканамічная задача новай Праграмы — гэта стварэнне эканамічнай базы камунізму. Што азначае стварыць эканамічную базу камунізму? Гэта значыць поўнасцю электрыфікаваць краіну, увесці комплексную механізацыю вытворчых працэсаў і ўсё больш поўную іх аўтаматызацыю, шырока прымяняць хімію, шырока выкарыстоўваць прыродныя рэсурсы, арганічна спалучаць навуку і тэхніку, будаваць новыя і рэканструяваць старыя заводы і фабрыкі, высока ўзняць у краіне ўраджайнасць палёў, жывёлагадоўлю, дабіцца высокага ўзроўню прадукцыйнасці працы. Вось яны, асноўныя задачы пры стварэнні эканамічнай базы камунізму.

У выніку выканання гэтых задач наша краіна стане самай багатай, зойме першае месца ў свеце па вытворчасці прадукцыі на душу насельніцтва. Нацыянальны даход павялічыцца ў пяць разоў.

Ужо ў першым дзесяцігоддзі рэальныя прыбыткі працоўных павялічацца ў сярэднім амаль у два разы, калгаснікаў — больш чым у два разы.

Стварэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму патрабуе яшчэ большага развіцця цяжкай індустрыі.

Савецкая ўлада заўсёды ўдзяляла і ўдзяляе вялікую ўвагу развіццю цяжкай індустрыі і яе асноўнай галіны — металургічнай прамысловасці.

Наша краіна ў 1980 годзе выплавіць 250 мільёнаў тон сталі — прыкладна столькі, колькі цяпер выплаўляецца яе ва ўсіх іншых краінах свету, разам узятых. Вышэйшы ўзровень выплаўкі сталі ў ЗША быў дасягнуты ў 1955 годзе і склаў 106,2 мільёна тон.

Вялікую ролю ў пабудове камунізму адыграе электрыфікацыя. Уладзімір Ільіч Ленін у свой час гаварыў, што «камунізм — гэта ёсць Савецкая ўлада плюс электрыфікацыя ўсёй краіны». Праз два дзесяцігоддзі выпрацоўка электраэнергіі складзе 2700—3000 мільярдаў кілават-гадзін замест 292 у 1960 годзе. За два дзесяцігоддзі сельскагаспадарчая прадукцыя ўзрасце прыкладна ў тры з палавінай раза. Такі вялікі

250

1980 год

У МЛН Т

65

1960г.

сталі

Так узрасце вытворчасць сталі.

350

сельскае гаспадарка

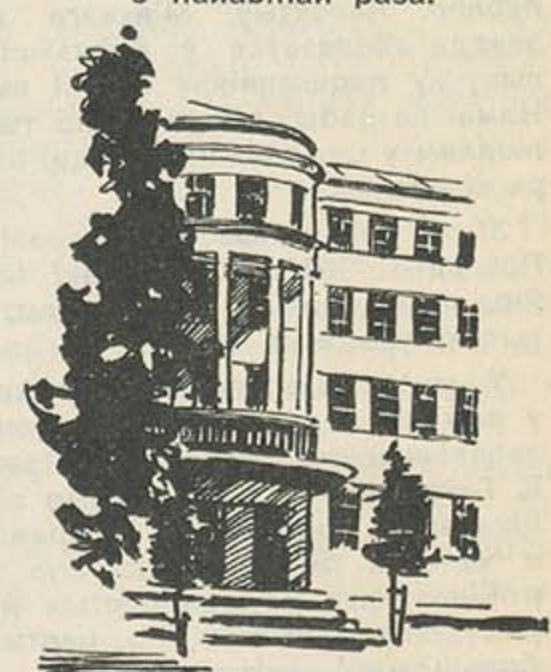
100

1960г.

1980г.

АБ'ЁМ ПРАДУКЦЫІ ў %

Стварэнне, побач з магутнай прамысловасцю, працвітаючай, усебакова развітай і высокапрадукцыйнай сельскай гаспадаркі — абавязковая ўмова пабудовы камунізму. За дваццаць год аб'ём прадукцыі сельскай гаспадаркі павялічыцца ў тры з палавінай раза.



Праграма прадугледжвае забяспечыць для ўсіх магчымасць атрымання поўнай сярэдняй адукацыі.



Поўнасцю будзе задаволена патрэба гарадскога і сельскага насельніцтва ва ўсіх відах высокакваліфікаванага медыцынскага абслугоўвання.

Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

РАБОТНИЦА ВЫДАНИЕ ЦК КП БЕЛАРУСИ
І СЯЛЯНКА

ГОД ВЫДАНИЯ
ТРИЦЦАЦЬ СЕМЫ

№ 9

ВЕРАСЕНЬ 1961

1

ўздым эканамічнай магутнасці краіны створыць неабходныя ўмовы для забеспячэння ў СССР самага высокага жыццёвага ўзроўню ў параўнанні з любой капіталістычнай краінай.

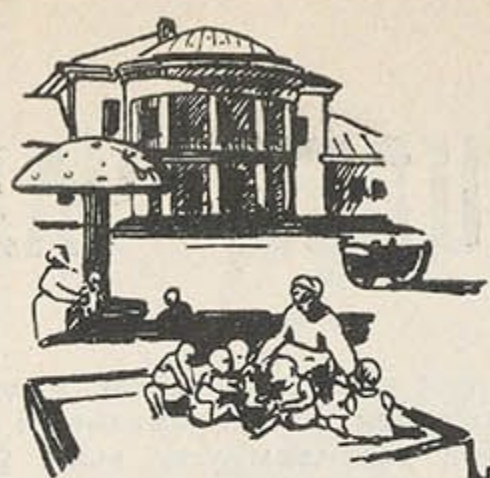
Паспяховае вырашэнне грандыёзных планаў Праграмы залежыць ад гераічнай працы савецкага народа. Першачарговая наша задача — выкананне і перавыкананне сямігадовага плана. Вось чаму савецкія людзі яшчэ шырэй разгортваюць спаборніцтва за дастойную сустрэчу XXII з'езду Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Разам з усім савецкім народам за дастойную сустрэчу партыйнага з'езду змагаюцца працоўныя Беларусі. Калектыв будаўнікоў Бярозаўскай ДРЭС абавязаліся датэрмінова даць прамысловы ток.

Рабочыя Мінскага мотавелазавода рыхтуюць асабістыя падарункі XXII з'езду партыі. Тут выпушчана звыш плана больш шасці тысяч веласіпедаў і больш 700 матацыклаў. На заводзе шырока выкарыстоўваецца дапамога таварышам па працы: «Дабіўся поспеху сам, — кажуць перадавікі вытворчасці, — дапамажы другому». Перадавая цыроўшчыца бензабака С. Дзятко выконвае нормы на 200—250 працэнтаў. Валодаючы некалькімі сумежнымі прафесіямі, яна з ахвотай дапамагае сваім таварышам.

Не абышоў добры пачын масквічоў па павышэнню даўгавечнасці і паляпшэнню якасці прадукцыі рабочых фабрык і заводаў нашай рэспублікі. Калектыв Мінскага падшыпнікавага завода абавязаліся ў бліжэйшы час дабіцца выпуску падшыпнікаў толькі выдатнай якасці. Няма патрэбы гаварыць аб тым, як хочацца людзям у штодзённым жыцці карыстацца добрымі рэчамі.

З вялікай цікавасцю сустрэлі праект новай Праграмы КПСС працаўнікі калгаснай вёскі. Яны прыкладаюць нямала сілы, каб вырасіць высокі ўраджай.

У рэдакцыю часопіса прыходзяць пісьмы, у якіх нашы чытачкі выказваюць сваё вялікае задавальненне праектам Праграмы партыі. В. Гаўрылава ў сваім пісьме піша: «З вялікай цікавасцю азнаёмілася з праектам Праграмы КПСС. Хоць я чалавек беспартыйны, але заўсёды радуюся ўсёму, што робіць наша родная партыя для народа. Асабліва гэтаму радуюцца жанчыны, якім партыя дала так многа і дасць яшчэ больш магчымасцей быць у ліку актыўных будаўніц камуністычнага грамадства. Забеспячэнне высокага ўзроўню даходаў і спажывання для ўсяго насельніцтва, вырашэнне жыллёвай праблемы і добраўпарадкаванне быту, скарачэнне рабочага часу і далейшае паляпшэнне ўмоў працы, клопаты аб здароўі і павелічэнні працягласці жыцця, паляпшэнне бытавых умоў сям'і і становішча жанчын, утрыманне дзяцей і непрацаздольных за кошт грамадства. Хіба ва ўсім гэтым не зацікаў-



Праграма прадугледжвае далейшае шырокае разгортванне дзіцячых устаноў і бясплатнае ўтрыманне ў іх дзяцей.



Вялікая ўвага будзе ўдзелена паляпшэнню бытавых умоў сям'і. З гэтай мэтай знойдуць шырокае распаўсюджанне ў хатняй гаспадарцы ўдасканаленыя бытавыя машыны.

лены кроўна жанчыны! Для таго, каб ажыццявіць хутчэй усе гэтыя планы, нам патрэбен мір ва ўсім свеце. І наша савецкая жанчына-маці павінна змагацца за мір і заклікаць да гэтай барацьбы ўсіх маці свету. Барацьба за мір — гэта барацьба за шчасце нашых дзяцей і дзяцей усіх маці зямлі».

З думкамі чытачкі часопіса т. Гаўрылавай згодзяцца ўсе маці, усе жанчыны-працаўніцы, усе савецкія людзі. Нам патрэбен мір і толькі мір для здзяйснення нашых грандыёзных планаў. Мір патрэбен усім добрым людзям свету. Усе народы помняць, колькі няшчасцяў і пакут прынесла другая сусветная вайна. Дарагой цаной дабіліся савецкія людзі перамогі над азвярэлым фашызмам. Ці знойдзеца ў нашай краіне сям'я, якая б не аплаквала сваіх блізкіх, што загінулі ў гэтай сусветнай вайне. Савецкія людзі на сваіх плячах вынеслі ўвесь асвоены цяжар вайны супраць гітлераўскай Германіі. Вось чаму так гарача і аднадушна яны падтрымліваюць свой родны Савецкі ўрад, яго прапановы пакончыць з рэшткамі другой сусветнай вайны, забяспечыць мір і бяспеку народам. Савецкія людзі гарача вітаюць і падтрымліваюць прыхільнікаў міру ва ўсім свеце. Яны глыбока ўпэўнены ў тым, што пытанне аб мірным дагаворы з Германіяй і аб Заходнім Берліне можа быць вырашана шляхам мірных перагавораў. Міралюбівыя сілы свету адстаяць мір на зямлі.

Нашы жанчыны, як і ўсе савецкія людзі, вельмі добра разумеюць, што камунізм ствараецца ўпартай працай. Камунізм і праца непадзельныя. У камуністычным грамадстве кожны чалавек не будзе пабочным назіральнікам, а, закатаўшы рукавы, пачне працаваць у поўную меру сваіх сіл і магчымасцей. У працоўным, культурным і творчым жыцці прымуць удзел усе жанчыны. Партыя прадумала мерапрыемствы, якія дазваляць жанчынам аддаваць свае сілы і веды на карысць грамадства. Грамадства ў сваю чаргу возьме на сябе клопаты па выхаванню дзяцей. Кожная маці па свайму жаданню зможа гадаваць дзяцей у яслях, дзіцячых садах, школах-інтэрнатах.

Вельмі многа будзе зроблена ў паляпшэнні грамадскага харчавання і палегчання працы жанчын па дому. Скароціцца рабочы дзень і на прадпрыемствах і ва ўстановах. Жанчыны змогуць больш часу ўдзяляць сям'і, павышэнню свайго культурнага ўзроўню.

Родная Камуністычная партыя аб усіх паклапацілася. Савецкія людзі не застаюцца ёй няўдзячнымі. Напярэдадні XXII з'езду партыі рабочыя фабрык і заводаў, працаўнікі вёскі рапартуюць аб выкананні сваіх абавязальстваў. Прымай, Радзіма, нашы працоўныя падарункі.

Вялікае шчасце жыць у нашай Савецкай краіне, дзе чалавек даражэ за ўсё!



З вялікай радасцю, як і ўсе савецкія людзі, сустрэлі хлебаробы сельгасарцелі «Перамога» Уздзенскага раёна вестку аб выдатным палёце ў космас савецкага лётчыка-касманаўта Германа Сцяпанавіча Цітова на караблі-спадарожніку «Усход-2». Калгаснікі паслалі герою шчырыя словы віншавання і падзякі. На здымку: старшыня сельгасарцелі П. С. Ус разам з калгаснікамі складае тэкст тэлеграмы Герману Сцяпанавічу Цітову.

Фота П. Наватарава.

РАБОЧЫ дзень скончыўся, і даяркі сабраліся ісці дахаты. Амілія пайшла разам з Нінай Кіюць. Ніна, дзяўчына па сваёй натуры жвавая і смяшлівая, была на гэты раз нечым занепакоена. Яна ўвесь час аглядалася, час ад часу прыцішала крок і нарэшце спынілася. Ціха сказала Амілі:

— Я адну карову не выдаіла. Дужа брыкалася...

— Што ты, Ніна, нельга ж так. Карову сапсуеш!

Амілія схавала Ніну за руку, і яны пабеглі назад да фермы. А там карова быццам чакала іх. Ніна ласкава пагладзіла яе, села на ўслончык і пачала даіць. Дзяўчына паднялася задаволеная.

— Вось і добра, — сказала яна з усмешкай і адкінула з ілба пасмачку валасоў.

— Ніколі, Ніна, нічога не ўтойвай, — горача зашаптала ёй Амілія. — Не ведаеш чаго, не выходзіць у цябе, — лепей скажы.

Ніна з удзячнасцю зірнула на старэйшую сяброўку і кінула галавой.

Позна ўвечары Амілія выйшла на веранду сваёй хаты і доўга глядзела на новыя дамы, якія ўзвышаліся наўкола, пазірала ў высокае цёмнае неба. Прыгадала выпадак з Нінай Кіюць. Ці даўно яна, Амілія, першы раз прыйшла на ферму, а вось ужо стала загадчыцай, камуністкай, у яе просяць парад, і адчувае яна сябе чалавекам вельмі патрэбным не толькі Галачцы — дачушцы, а і ўсяму калгасу.

Нехта ласкава прыхінуўся да яе: гэта, вядома, Галка. Не азіраючыся, Амілія працягвае руку, абдымае дачку. Вось і вырасла травіначка, вялікая стала, даганяе маці. Амілія ўсміхаецца, успамінае, як аднойчы абняла яе дачка і сказала: «Вось як скончу сем класаў, да цябе на ферму прыйду». — Добра ёй, — ласкава думае маці. І раптам усмешка знікае, пасуровей твар. Скрозь далечыню гадоў убачыла Амілія пакой у старым бараку, падзелены напалам вялікай печчу. Бацька, стомлены і заклапочаны, паклаў вялікія рукі на стол, маці з тугой пазірае на дзяцей. І чуе матчыны словы: «Семдзсят грошаў, семдзсят грошаў на дзень... Што купіш?»

А там, за печчу, другая батрацкая сям'я, гэтка ж вялікая і бедная. Начамаі чутны ўздыхі, ціхі, скрозь сон, стогны. І яшчэ малюнак: бачыць яна сябе на полі. Не разгінаючы спіны, працуе маленькая трынаццацігадовая батрачка...

— Пойдзем, Галачка, трэба спаць класіся, — кажа Амілія, ачнуўшыся ад думак.

Блізка ўжо

запаветная мэта

ВЯЛІКУЮ радасць і гонар за магутную Савецкую Радзіму выклікаў у мяне праект новай Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Успамінаецца 1918 год. У Маскве праходзіў першы Усерасійскі з'езд работніц і сялян. Я — тады яшчэ малады член партыі, ткачыха — была дэлегавана на з'езд работніцамі тэкстыльнай фабрыкі горада Растова Яраслаўскай губерні. Уладзіміра Ільіча Леніна на адкрыцці з'езду не было. Пасля ранення ён быў цяжка хворы. Але на шосты дзень работы з'езду Ільіч з'явіўся да нас. Цяжка перадаць, што адбывалася ў зале. Дэлегаткі ад усяго сэрца віталі правадыра пралетарскай рэвалюцыі і стоячы выслухалі яго кароткую, але яркую і натхняющую прамову.

Уладзімір Ільіч заклікаў тады работніц і сялян працаваць і вучыцца, быць актыўнымі будаўнікамі новага грамадства. Кожная кухарка, гаварыў ён, павінна навучыцца кіраваць дзяржавай.

Дэлегаткі з'езду ўсім сэрцам успрынялі ленінскія словы, якія клікалі наперад, указвалі шлях да перамогі.

Ужо тады Уладзімір Ільіч выклаў перад з'ездам другую Праграму партыі — праграму пабудовы сацыялізма ў нашай краіне, якая неўзабаве



была прынята на VIII з'ездзе партыі ў сакавіку 1919 года.

У цяжкіх умовах знаходзілася тады наша Радзіма. Голад, разруха, інтэрвенцыя, беспрытульнасць сярод дзяцей. Але савецкія людзі верылі ў перамогу ідэй марксізма-ленінізма.

І мы перамаглі. Наша краіна ператварылася ў магутную індустрыяльную дзяржаву з перадавой навукай і тэхнікай, з сацыялістычнай сельскай гаспадаркай. Уласнымі рукамі савецкія людзі пабудавалі сацыялізм.

Праект трэцяй Праграмы — гэта новы этап у гісторыі нашай партыі. Ён адкрывае грандыёзную перспектыву развіцця тэхнікі, эканомікі і культуры, павышэння дабрабыту нашага народа. Вяспрыкладны ў гісторыі дваццаціпяцігадзінны палёт касманаўта-камуніста Германа Цітова вакол зямнога шара яшчэ раз паказаў усяму свету, на што здольны савецкія людзі.

Мне, як прадстаўніку старэйшага пакалення камуністаў, асабліва радасна ўсведамляць, што камунізм становіцца явай, што блізка ўжо запаветная мэта, за якую змагаліся і змагаюцца лепшыя прадстаўнікі чалавечтва, што цяперашняе пакаленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме.

А. І. МОРАВА,

член КПСС з 1917 года,
персанальная пенсіянерка.



Раніца прынёсла радасць. Прыехала са Сморгоні малодшая сястра, Сабіна. Прыехала не адна, прывезла чатырохмесячнага сыночка Валодзьку. Пакуль бабуля няньчыць унука, Сабіна закідае Амілію пытаннямі: якія навіны ў калгасе, як ідуць справы на ферме, ці ўпраўляюцца там дзяўчаты?

Амілія смяецца: хіба даўно сястра прыезджала, а распытвае, быццам век тут не была. Але расказвае ўсё па парадку: і што новага ў калгасе, і як дзяўчаты жывуць. Амілія разумее, што Сабіну ўсё гэта цікавіць не проста так: яна раней працавала на ферме даяркай. Сабіна прыйшла сюды дзяў-

чынкай разам са сваімі сёстрамі — Рэняй, Ганнай і Лёняй. А яе, Амілі, самай старэйшай, тады не было з імі...

Цяжка было сёстрам. Каровы худыя, кармоў не хапала. Але дзяўчаты не шкадавалі ні часу, ні сіл ды яшчэ выконвалі вялікую грамадскую работу. Сабіну прынялі ў партыю. Праз нейкі час яе выклікалі ў райком:

— Поедзеш у Мінск вучыцца ў партыйна-савецкую школу? — спыталі ў яе.

Падумала Сабіна — і згадзілася, хоць шкада было пакідаць сяцёр, бацькоў. Ужо скончыла летась школу і з му-

жам — ён вучыўся разам з ёй — паехала на працу ў Сморгонь.

— А што Лёня піша? — зноў пытаецца Сабіна.

Аміля дастае пісьмы. Самая малодшая сястра паведамляе, што працуе даяркай у саўгасе, выйшла замуж, жыве добра.

— Ёй усё яшчэ ідуць з ЦК камсамола паперы розныя, — гаворыць Аміля.

Лёня — дэлегат рэспубліканскага з'езду камсамла, член Цэнтральнага Камітэта. Па камсамольскай пучэйцы яна паехала на цаліну, разам з ёй паехаў і брат Тадэвуш. Ён скончыў курсы трактарыстаў і застаўся там працаваць.

— Пра ўсё распытала, усё паглядзела? — смеючыся, пытаецца Аміля. — Ну, дык пойдзем са мной на ферму.

У АМІЛІ жыццё было больш складанае, чым у сяцёр. Пасля вайны яна выйшла замуж за Ваню Язерскага, бравага, энергічнага хлопца. Але не той кірунак узяў Іван. Ніяк не мог справай заняцца: усё шукаў «цёплых» пасадак, ганяўся за доўгім рублём і ні на адным месцы доўга не трымаўся. Гэтак пераязджаў ён з вёскі ў вёску, з раёна ў раён, з вобласці ў вобласць. І Аміля разам з ім.

Пакуль яна блукала, малодшыя сёстры абганялі яе. Нарэшце, вярнулася Аміля з мужам у родную вёску. Не паспелі прыжыцца — Іван зноў прапанаваў куды-небудзь падацца.

— Не, з мяне досыць, — рашуча заявіла Аміля. — Калі хочаш, едзь адзін.

Паехаў Іван — і як у ваду кануў. Аміля стала працаваць у сельпо прыбіральшчыцай.

Прыйдзе, пыл павыцірае, смецце павыносіць, падлогу памые. «Як бабуля, — са злосцю думала Аміля пра сябе, — няма чаго казаць, знайшла работу!» Неяк даведалася яна, што на ферме ёсць месца даяркі. Пайшла ў праўленне, папрасіла, каб узялі яе.

Амелі перадалі групу кароў, якія былі замацаваны за ранейшай даяркай. А тая ў пачатку года ўзяла высокія абавязальствы, і цяпер яны перакладваліся на плечы Амелі. Але адказнасць не спалохала яе. Праўда, спярша дужа стамлялася, хоць і прызвычаена была да цяжкай работы. Але неўзабаве прывыкла і працавала з захапленнем, нават весела — так працуе чалавек, які засумаваў па сапраўднай справе. І неяк выйшла, што яна, самая маладая па стажу даярка, стала ўзорам для ўсіх.

Але ніколі не думала, не гадала Амелі, што ёй скажуць загадваць фермай. А было вось як. Паклікаў яе неяк у кантору Юліян Юліянавіч Кашэўскі, старшыня калгаса:

— Хочам цябе кіраўніком зрабіць. Як ты на гэта глядзіш?

— Якім кіраўніком? — не ўцяміла Амелі.

— Ды кіраваць фермай. Ты не бойся, здолееш...

Амелі задумалася. Ёй раптам уявіліся твары сяцёр Рэні і Ганны, Валі Кавалевіч, Жэні Гарошка, Ніны Кіюць, Любы Курцэвіч — усіх, з кім яна разам працавала апошні год. «А як паставяцца да гэтага даяркі? Ці прымуць мяне?» Свае сумненні яна выказала старшыні.

— А мы і ў іх спытаем, — адказаў Кашэўскі. У той самы дзень ён прыйшоў на ферму і сабраў даярак.

— Вось якая справа, — сказаў ён. — Патрэбен загадчык фермы. Прыслаць вам каго-небудзь ці Амелію прызначым?

— Амелію! Вядома, Амелію! — загаварылі даяркі.

І стала Амелі загадваць фермай. Аказалася — не так і страшна. Праўда, клопату болей: трэба і пра кармы думаць, і працу добра арганізаваць, і ўлік весці. А галоўнае — правільны падыход да людзей. Важна не толькі сказаць, але і паказаць.

Падыходзіць да яе неяк раз Люба Курцэвіч і кажа, што карова даіцца не хоча. Ужо і заднія ногі путала ёй, а ўсё без карысці. Амелі падышла да каровы, паказала Любе, што трэба зрабіць.

Вясною задумалі сваімі сіламі вырошчваць на прыфермскім участку буракі на корм жывёле. Пра гэты намер заявіла на камсамольскім сходзе Жэня Гарошка. У вольны аддаення кароў і прыбірання час выходзілі на ўчастак і вырашцілі-такі буракі.

Памяшканне, у якім знаходзіцца каровы, старое, засталася ад памешчыцкай гаспадаркі. Глянеш на яго знадворку — і здаецца, што там жывёла тоне ў гразі і гнаі. Аказваецца — не, каровы чыстыя.

— Ферма павінна быць у нас узорнай, — кажа Амелі даяркам. — Мы ж змагаемся за высокае званне камуністычнага калектыву...

Спаборніцтва за камуністычную працу яшчэ больш здружыла і спаяла работнікаў фермы. Іх аб'ядноўвае не толькі сумесная работа, але і сумес-

ны адпачынак. Калектыв даярак — гэта і калектыв мастацкай самадзейнасці. Спяваюць усе — і Амелі, і яе сёстры, і Ніна Кіюць, і Жэня Гарошка. Пасля работы або ў час абедзеннага перапынку яны збіраюцца ў чырвоным кутку ці бягуць у клуб (ён недалёка) і наладжваюць спеўку. Іх з прыемнасцю слухаюць калгаснікі на вечарах, а іншы раз удаецца і ў суседняй брыгадзе канцэрт даць. Выступае і трыо сяцёр-спявачак — Амелі, Ганна, Рэня.

— Калі б настрой быў дрэнны, то і песні не спяваліся б, — усміхаючыся, кажа Амелі.

ШЧАСЛІВЫ лёс... Амеліны бацькі таксама здабылі яго. Упершыню за сваё доўгае жыццё пабудавалі Мечыслаў Станіслававіч свой уласны дом. Стаіць ён на новай вуліцы вёскі Палачаны. А старую халупу, у якой трымаў памешчык сваіх батракоў, нядаўна калгаснікі разбурылі, каб не псавала выгляд абноўленага савецкага сяла...

Я сядзеў у вялікім, прасторным пакоі і глядзеў на шчаслівых жыхароў дома. Мечыслаў Станіслававіч яшчэ не прыйшоў з работы, і Марыя Сцяпанавна паказала мне сямейныя фатаграфіі. Амелі і Ганна былі дома. Амелі няньчыла маленькага Валодзьку — Сабінінага сына, а Ганна шыла. Раптам яна зірнула на гадзіннік і падхапілася з месца:

— У мяне яшчэ ёсць час, схаджу ў клуб на рэпетыцыю.

Я паглядзеў ёй услед, потым на Амелі і Марыю Сцяпанавну і падумаў: шчаслівыя старонкі ўпісала калгаснае жыццё ў гісторыю працоўнай сям'і Стоцкіх. І гэтае жыццё стане яшчэ лепшае, яшчэ прыгажэйшае. Праект Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, пра які вядзе зараз усхваляваныя гутаркі камуністка Амелі Язерская, нібы яркі маяк, асвятляе людзям працы прамую дарогу ў светлае, блізкае заўтра — у камунізм.

А. МАРЫНІН

Маладзечанскі раён.



Паважаюць на «Гомсельмашы» зваршчыцу Любоў Прохараўну Грыгор'еву, старанную, сумленную працаўніцу. Няспынным патокам льюцца вогненна-блакітныя ўспышкі, роўным радком кладуцца на метал швы, навечна зварваючы метал. Свае зменныя заданні Любоў Прохараўна выконвае на 115—120 працэнтаў.

На здымку: Л. П. Грыгор'ева за работай.

Фота Н. Белабровіка.

Дарагія госці

Не так даўно, у жніўні, наша сталіца Мінск і ўся Беларусь святкавалі добрае, прыемнае свята... Цэлы тыдзень гасцявалі ў нас у рэспубліцы пісьменнікі і паэты з Масквы і Ленінграда, цэлы тыдзень ездзілі яны па нашых новабудовлях і калгасах, сустракаліся з калгаснікамі і рабочымі, з інтэлігенцыяй нашых гарадоў і сёл, слухалі іх. А потым самі чыталі ім свае вершы...

Тыдні літаратуры і мастацтва братніх народаў у рэспубліках сталі добрай традыцыяй... Першыя паклалі пачатак гэтай выдатнай традыцыі нашы суседзі і браты — украінцы. Летась мы прымалі ў сябе гасцей — пісьменнікаў з Малдавіі. У сваю чаргу пісьменнікі Беларусі таксама былі ў гасцях і ў латышоў, і ў малдаван, ну і, вядома, не абмінулі ўкраінцаў...

Сёлета да нас прыехалі рускія браты, тыя, хто першымі працягнулі нам, беларусам, братнюю руку, далучыўшы нас да вялікай агульнанацыянальнай літаратуры. Некалі яшчэ А. М. Горкі, перакладаючы на рускую мову купалаўскі верш «А хто там ідзе?», пісаў, што ў Беларусі ёсць слаўныя паэты і літаратура беларуская таксама многа абяцае... А затым да прыезнага, цёплага голасу вялікага пралетарскага пісьменніка далучыліся і іншыя рускія пісьменнікі. Многа сардэчных радкоў прысвяцілі яны Беларусі. Многія і многія творы нашых паэтаў і празаікаў пераклалі на рускую мову, далі магчымасць пазнаёміцца бліжэй з намі, беларусамі, іншым народам нашай многанацыянальнай Радзімы.

Да прыезду гасцей да нас, у Мінск, Беларускае дзяржаўнае выдавецтва выдала «Вянок дружбы» — кнігу, у якой сабрана ўсё, што прысвяцілі Беларусі і нашаму народу рускія паэты, і ўсё, што, у сваю чаргу, паэты-беларусы пісалі пра Расію і рускі народ. Зборнік выдадзены на рускай і беларускай мовах — так, як выліліся вершы з сэрца...

Сардэчная і шчырая была гэта сустрэча сяброў па пярэму і братоў па крыві. Госці знаёміліся з нашай рэспублікай,

колькі цудоўных пачуццяў, колькі натхнёных радкоў выклікалі і нарадзілі гэтыя незабыўныя паездкі і сустрэчы з людзьмі!

У нас гасцявалі Леанід Собалеў і Аляксандр Пракоф'еў, Міхаіл Святлоў і Якаў Хялемскі, Мікалай Грыбачоў і Юлія Друніна, Сяргей Сартакоў і Мікалай Рыленкаў... І яшчэ многія, многія іншыя паэты і пісьменнікі. Паэты розных пакаленняў — ад старэйшага і да малодшага — кожны з іх прыйшоў у літаратуру са сваёй тэмай, са сваім паэтычным голасам, прыйшоў сваёй дарогай. У іх ва ўсіх адно агульнае — гэта любоў да Радзімы, да свайго народа, жаданне бясконца ўслаўляць у сваіх творах жыццё наша незвычайнае, на сцягу якога ў праекце новай Праграмы нашай Камуністычнай партыі напісана самае цудоўнае слова — Камунізм...



На здымку: Максім Танк, Юлія Друніна, Анатоль Сафронаў, Пятрусь Броўка ў дні Тыдня рускай літаратуры ў Беларусі. Фота Л. Папковіча.

Аляксандр ПРАКОФ'ЕЎ ВЕРШЫ АБ РАСІІ

* * *
Мне пра Расію трэба гаварыць,
Ды так, каб вершы ўслых чытаць
прасілі,
Ды так, каб захацелі паўтарыць
Мацней за ўсіх імёна імя:
Расія.
Званчэй тых сосен, дзе шумяць
лясы,
Мацней любві, што ў сэрцы
палымнее.
І ты яго на вуснах данясі
К паячым хвалям, што ўдалі
сінеюць.

* * *
Люблю блакіт нябёс тваіх
чароўных —
Няхай не будзе ў памяці забыт:
Магутны дуб сярод нізіны
роўнай,
Тваёй зарой, бы стужкаю, абвіт.
І ён стаіць над ціхаю палянай,
Глядзіць удаль на роўны,
пыльны шлях.
І толькі шрамы ад ліхіх
маланак,
Нібы ў салдата, на яго грудзях.
* * *
Сваю не раз паказваў вораг
сілу,

Ўрываўся ў дом, што полымем
гарэў,
Крычаў, раз'юшаны:
— Канец Расіі! —
Але адчуў ён твой, Расія, гнеў!
Такім магутным і суровым
гнеў быў,
З такой няўмольнай сілай
налятаў,
Што калі б вораг мог узняцца
у неба,
Дык напаткала б смерць яго
і там!

* * *
Ужо ў Сузор'і сцяг наш
прамяністы
Гарыць, як сонца, між другіх
планет.
Ідуць з адкрытым сэрцам
камуністы.
Любіць цябе! — іх вечны
запавет!
Яны сцягі ўздываюць баявыя,
Што азарылі край мой —
Русь маю.
Яны кляліся зберагчы Расію,
І я пад сцягам клятву ім даю!

Пераклад П. ПРЫХОДЗЬКІ.

Юлія ДРУНІНА

ПА ВУЛІЦЫ ГОРКАГА...

Па вуліцы Горкага—што за паходка!—
Красуня плыве, як пад ветразем лодка.
Прычоска па модзе,
Па модзе адзенне,
Губная памада з ліловым адценнем.
Ідзе не стыляжка—дзяўчына з завода,
Дзяўчо нараджэння ваеннага года
(Па выглядзе вы не мяркуюце ніколі!)
І крыўдзіць яе мы ханжам не дазволім!
Хай туфлі на шпільках,
І сумка «мадэрн»,
Спадніца ледзь-ледзь дастае да кален,—
Скажыце, што дрэннага тут!
На заводзе
Станкі перад ёю на дыбачках ходзяць!

[Камсорг нездарма пра яе так сказаў:
«На хлопца такую б я не памяняў!»].
... Па вуліцы Горкага—што за паходка!—
Дзяўчына плыве, як пад ветразем лодка,
І ў сумцы «мадэрнай» ляжаць у адзін
рад
Пельмені,
Ясенін,
Рабочы халат.
А дома—малодшы ёсць брацік
вартлявы,
Ратасты, нібы варанёнак, пісклявы,
З рамкі жалобнай матуля глядзіць,
А бацька... да жонкі другой пайшоў
жыць.

Каханы! Пакуль што няма 'шчэ яго...
Шчымяць мазалі, нібы паліць агонь.
Стамілася! Прэч гані смутак і стому!
Мы крыўдзіць цябе не дазволім нікому!
Па вуліцы Горкага—што за паходка!—
Дзяўчына плыве, як пад ветразем лодка.
Дзяўчо нараджэння ваеннага года,
Рабочая костачка, гонар завода.
Прычоска па модзе, па модзе—адзенне,
Губная памада з «крамольным»
адценнем...
І нас жа «піжонкамі» некалі звалі,
А час надышоў—мы салдатамі сталі!

Пераклаў Хв. ЖЫЧКА.

Салігорскія дзяўчаты

ПАПРАСІЛІ напісаць пра дзяўчат, і вось сяджу, думаю: з якога боку падыходзіць, з чаго пачаць? Не лёгка пажылому чалавеку пісаць пра дзяўчат. Хіба вось з асабістых уражанняў што-небудзь перадаць, з назіранняў.

Кожны дзень кідаецца ў вочы перш за ўсё тое, што на двары ўжо восень, хоць яшчэ і палавіны няма апошняга летняга месяца. Мае суседзі, салігорскія шафёры і шахцёры, спяшаюцца фарбаваць лабкі ў сваіх новых дамках, каб не засціглі дажджы. З самага ранку то ў адным месцы, то ў другім чутно руплівае пастукванне. Гэта мае аднавяскоўцы засуха ды зацепла сцелюць новыя стрэхі, устаўляюць вокны, прыладкоўваюць веранды. На выгане, перад маімі вокнамі выраслі дзве вялізныя сцірты саломы. Бывае, падыду да гэтых сціртаў і пах свежай саломы нагадае юнацкія гады, жніво сярпамі, малацьбу цапамі.

Учора прынёс з дрымотні лескі і пры іх дапамозе забраўся на самы вяршок вішні, каб паспрачацца з вераб'ямі і сарваць апошнія, ужо нават падсохлыя ягады. І шкада было іх зрываць, што апошнія: ужо больш не ўбачыш «жучка» між лісцяў, не палюбуешся; і пакідаць не хацелася — усё роўна птушкі склююць. Выганам па дарожцы ішлі дзяўчаты і бойка, весела размаўлялі між сабою. Кофтакі на іх чыстыя, рознакаляровыя, а штаны, вядома, не курортныя, а спячочныя. Ішлі, мабыць, з работы. Перад сціртамі саломы прыпыніліся.

— Каб вы ведалі, дзевачкі, як мне хочацца жаць, — прызналася адна, глядзячы на све-

жую салому. — Здаецца, кінула б усё ды пайшла б на поле. — То можна ж узяць сярпы ды пажынаць з паўднёўку, — падаў я з вішні голас. — Вунь жа стаіць жыта.

Дзяўчаты не адразу ўбачылі, адкуль гэта ім гавораць, а як заўважылі, пачалі смяяцца і прасіць вішань.

Мае зямлячкі толькі гавораць, што іх цягне да сярпа, што, нібыта, кінулі б яны ўсё ды пайшлі б жаць. Гэта ім толькі здаецца, захапляюць успаміны аб мінулым, як і мяне, і кожнага, хто вырас у вёсцы. А на самай справе інтарэсы гэтых дзяўчат, як і многіх тут, ужо зусім іншыя. Яны будуць вялікі горад, карпусы новых фабрык і заводаў аднаго з буйнейшых у нашай краіне хімікабіната. Яны працуюць на шахтах, і хоць не пад зямлёю, то на зямлі выконваюць вельмі важныя работы. Большасць з іх знешне амаль нічым не адрозніваецца ад звычайных вясковых дзяўчат: адзежа іх не самая апошняя моды, прычоскі не самыя крыклівыя, нават родную мову не вельмі стараюцца пераварочваць на гарадскі лад. А круг думак і імкненняў ужо далёка не той, што быў некалькі год таму назад.

Тут ледзь не кожнага будаўніка, ды многіх і шахцёраў я магу смела называць землякамі і рэдка калі памылюся. Аднаго разу еду на сваім першавыпускным «Масквічы» і бачу — ідзе па сухой дарожцы парачка. Яна — босая, туфлі нясе ў руках, у лёгкай зграбнай спадніцы, у белым джэмперыку.

Ён — у трэніровачнай кашулі з белым абадкам на шыі, у руках — авоська з прадуктамі. Ідуць, варкуюць між сабою, як галубкі.

— Куды ідзем, землякі! — спытаў я, прыпыніўшыся каля іх. — Магу падвезці.

— У «Кавалёвую лазу» — адказала дзяўчына і нерашуча паглядзела на свайго спада-рожняка.

— Сядайце, — запрасіў я.

Едучы разгаварыліся, а потым яшчэ з паўгадзіны пастаялі каля невялічкага пасёлка «Кавалёва лазы». Цяпер ён уваходзіць у рысу горада і ад гэтай лазы, пэўна, застануцца толькі успаміны.

Аказалася, што гэта былі салігорскія маладажоны. Пажа-ніліся нядаўна, і пакуль дадуць ім кватэру, знялі сабе бакоўку ў «Кавалёвай лазе». Аказалася таксама, што гэта былі сапраўды мае землякі: яна з вёскі Акцябр, што пад Чырвонай Слабадой, ён — зноў жа не з далёкіх месц.

— Што вы чытаеце? — за-даў я трафарэтнае пытанне, заўважыўшы ў мае пасажыркі пад пахай кніжку.

— Вось, — паказала яна і крыху разгублена дадала: — Наколькі я здагадваюся, дык гэта... вы.

Супадзенне было даволі прыемнае для мяне. У руках дзяўчыны быў мой раман «Расстаёмся ненадоўга» і да таго зношаны, зачытаны, што я ледзь пазнаў вокладку.

Могуць некаторыя сказаць: «Падумаеш, знайшоў пра што ўспамінаць!» Але ж як кожна-

му нашаму чалавеку-працаўніку радасна ўбачыць вынікі сваёй працы, так і нам, пісьменнікам. Дай божа, каб кожны з нас бачыў свае кніжкі не чысценькімі і новенькімі на паліцах, а пацёртымі ад чытан-ня, у людскіх руках.

Паколькі мяне пазналі, то і я пацікавіўся, як завуць маіх новых знаёмых. Гэта былі Ніна Кецко і Віктар Волкаў. Пра Віктара я не чуў раней, цяпер толькі даведаўся, што гэта адзін з першых выпускнікоў рамесных вучылішч. Тры гады таму назад, к пачатку будаўніцтва, многа прыехала сюды маладых рамеснікаў. Цяжкава-та было ў першыя месяцы, без кватэр жылі, без сталовых. Паўцякалі многія, а Віктар не пахіснуўся. І вось стаў добрым электразваршчыкам і ўжо — сем'янін.

Пра Ніну ж я чуў да гэтага не адзін раз, толькі ў твар яе не ведаў. Пра яе пісалі ў мясцовай шматтыражцы, у раённай газеце. Паколькі пра-цоўная біяграфія гэтай дзяўчы-ны вельмі характэрная для многіх салігорскіх дзяўчат, то і я з большага пераказу яе. Ніна, зусім маленькая пасля вайны, засталася ў свае бабкі. Маці захварэла пасля цяжкай блакдады, якую даваўся пера-несці, і памёрла, бацька пасля арміі застаўся на Сахаліне. Як па-старому, па даўно вядома-му, дык усе дарожкі вялі дзяў-чыну ў наймічкі, у парабчанкі. Пакутлівае жыццё яе чакала, змрочны сіроцкі лёс і сіроцкі хлеб.

Але ў тым і самае светлае шчасце цяперашняга маладога пакалення, што гэтага ўжо не можа быць. Ніна вучылася, а як трохі падрасла, працавала ў калгасе і таксама вучылася.

Скончыла дзесяць класаў. Цяпер лёгка сказаць: дзесяць класаў! Так многа ўсюды дзе-сяцікласнікаў, што падчас гэта ўяўляецца зусім звычайнай і нават лёгкай справай. А па-спрабуй правучыся дзесяць год, набудзь сярэдняю адука-цыю!

Як толькі атрымала атэстат сталасці, падзякавала бабцы за ўсё добрае ў жыцці і развіта-лася з ёю. Пайшла на будаўніцтва, стала працаваць і жыць самастойна. Перамагла, пе-раадолела ўсе цяжкасці пер-шых месяцаў і нават усяго пер-шага года вялікага і складана-га будаўніцтва. Разам з іншы-мі дзяўчатамі і хлопцамі сваімі рукамі ўзводзіла першыя салі-горскія інтэрнаты, дзе потым атрымала ложка і сама. Буда-вала вялікія дамы, школы, шы-рокаэкранны кінатэатр. Праца-вала старанна, была заўсёды самай надзейнай і сумленнай рознарабочай, але і пра боль-шую вучобу і кваліфікацыю не забывала. У вольныя гадзіны садзілася за падручнікі і паўта-



З далёкага Урала прыехала ў Салігорск Валянціна Андрэева, геалаг-руднік, адна з нямногіх жанчын на будоўлі, якой да-дзіцца працаваць пад зямлёй.

На здымку: Валянціна Андрэева перад спускам у шахту.



Работница комплексной бригады комуністычнай працы Ніна Кецо прыйшла на будаўніцтва з адной дзесяцігодкай за плячым, не маючы спецыяльнасці. Цяпер яна — адна з лепшых работніц бригады А. В. Арабіна, дэпутат раённага Савета. Ніна Кецо марыць стаць спецыялістам вышэйшай кваліфікацыі. А каб мара хутчэй збылася, яна вучыцца ў Ленінградскім горным інстытуце.

адметнымі якасцямі. Вучыцца яна паспяхова, а ў рабоце дык служыць прыкладам не толькі для сваіх напарніц, а і для многіх салігорскіх дзяўчат. Не было таго дня, каб яна не перавыканала свае вытворчае нормы. І калі ўжо што зробіць, то самы лепшы спецыяліст не паправіць. Нездарма яна ўжо доўгі час з'яўляецца самым актыўным удзельнікам бригады камуністычнай працы. Яе ж, як перадаваю работніцу, камсамолку, салігорцы выбралі дэпутатам Старобінскага раённага Савета дэпутатаў працоўных. Да вучобы, работы, удзелу ў самадзейнасці дабавіўся яшчэ адзін вельмі важны і пачэсны абавязак — сумленна і актыўна выконваць наказ выбаршчыкаў, быць заўсёды верным і стойкім прадстаўніком народа ў органах Савецкай улады.

Побач з Нінай, у гэтай жа камуністычнай бригадзе, якой кіруе энергічны і вопытны бригадзір Аляксандр Арабіна, працуе яшчэ адна Ніна, па прозвішчу Печка. Тут у нас многа Печкаў, прозвішча, даволі распаўсюджанае ў нашых месцах. Гэтая дзяўчына родам з Песчанкі, невялічкай вёскі на беразе Случы, кіламетраў за чатыры ад маёй вёскі. З Нінай працуюць яшчэ Валянціна Пярко з вёскі Мяцявічы, што па той бок Салігорска, Тамара Процька і яшчэ некалькі дзяўчат. Тамара — самая блізкая мая зямлячка, нават з адной са мною вёскі.

Недалёкае мінулае гэтых дзяўчат у многіх рысах падобнае на мінулае Ніны Кецо, а сапраўдныя свае біяграфіі яны яшчэ толькі ствараюць. І хто з нас можа сумнявацца, што гэтыя біяграфіі будуць пачэсныя, шматгранныя, цікавыя!

Цяпер дзяўчаты працуюць на вельмі важным аб'екце — узводзяць чатырохпавярховы будынак Салігорскага горнага тэхнікума. У гэтым годзе тэхнікум павінен правесці першы

набор студэнтаў, таму будынак трэба як мага хутчэй закончыць. І бригада Аляксандра Арабіны ўзяла на сябе адказны абавязак — своечасова справіцца з гэтым заданнем. Тут вялікая надзея на Нін, якіх у бригадзе некалькі, на Тамару, на Валянціну і іншых. Часцей за ўсё яны працуюць падручнымі муляраў, але калі трэба, то могуць стаць і на тынкоўку і на іншыя працэсы: іхняя бригада — комплексная.

Стараюцца дзяўчаты, каб даць магчымае сціскае юнакоў і дзяўчат паступіць у гэтым годзе на вучобу ў новы тэхнікум. Але і ў саміх у іх, акрамя Ніны Кецо, якая ўжо вучыцца, ёсць запаветная мара стаць студэнткамі гэтай навучальнай установы. Тэхнікум будзе рыхтаваць спецыялістаў горнай справы, да таго ж ён будзе пераважна вярэбнім. Чаму ж не павучыцца тут без адрыву ад вытворчасці! А з другога боку — хіба можна знайсці лепшыя кандыдатуры, чым гэтыя салігорскія дзяўчаты, ветэраны вялікага будаўніцтва!

Шмат хто з маладых будаўнікоў з гонарам і светлай марай паглядзець цяпер на новы будынак Салігорскага тэхнікума. Стаіць ён у прыгожым і вельмі зручным месцы: непадалёку ад ракі Случ, паблізу ад лесу. Цяпер навокал голае месца, і то нека прыемна паглядзець і на раскошны будынак і на пляцоўку. А калі з'явіцца прысады, клумбы, асфальтаваныя дарожкі! Вачэй не адарвеш ад гэтага месца. Кожнаму ўяўляецца, што вучыцца тут будзе лёгка і радасна.

У Ніны Кецо ёсць тут жа, у Салігорску, дваюродная сястра Галя Кецо, сціплая, прыгожая дзяўчына. Працуе яна на другім аб'екце, але як толькі выбачыцца вольная хвіліна, бяжыць у бригаду да сваёй сястры і тут стараецца дапамагчы Нінам і іншым дзяўчатам хутчэй здаць у эксплуатацыю будынак

тэхнікума. Галя нядаўна скончыла дзесяцігодку і таксама збіраецца паступаць у горны тэхнікум. Мне чамусьці здаецца, што калі яна паступіць, то будзе вельмі добра вучыцца, бо па свайму характару яна працавітая, сумленная і настойлівая ў добрых справах.

Відаць, такія ж планы на будучае і ў тэхнолага Салігорскага хлебазавада, дэпутата пасялковага Савета Юлі Цітовай. Працуючы на заводзе, яна скончыла ў мінулым навучальным годзе дзесяты клас Салігорскай вярэбнай школы рабочай моладзі, атрымала атэстат. І хоць ужо выйшла замуж, але збіраецца вучыцца далей. Не застануцца, відаць, убакі і Люба Кукіна, лепшая тынкоўшчыца і актыўніца ў рознай мастацкай самадзейнасці, і Ліда Прошчыц, знатны муляр, і Валянціна Максімовіч, таке-лажніца, ды і многія іншыя дзяўчаты. Пройдзе яшчэ два-тры гады, і сярод маіх зямлячак, сярод тых вясковых гарэзніц, якія яшчэ не так даўно бегалі босымі па лужах, можна будзе сустрэць высокакваліфікаваных спецыялістаў горнай справы, інжынераў і тэхнікаў па будаўніцтву, хімікаў і фізікаў.

Ужо і цяпер сярод салігорскіх дзяўчат няма спецыялістаў высокай рукі. І не аднаго-двух профіляў, а многіх. Вось, напрыклад, зноў жа мая зямлячка Таня Дрэнь. Працуючы ў Салігорску, яна скончыла завочна бібліятэчны тэхнікум і цяпер заадавае адной з масавых бібліятэк. Актыўнасці яе і ініцыятыве можа пазайздросціць кожны. Колькі чытацкіх канферэнцый яна арганізавала, сустрэч з пісьменнікамі! На самадзейнай сцэне яна заўсёды адна з першых, у песнях і танцах — таксама. Ужо некалькі год Таня піша неблагія вершы і тэксты да песень і частушак, якія выконваюцца мясцовай эстраднай групай.

Ёсць тут у нас дзяўчаты-галубухі і дзяўчаты-повары, дзяўчаты-эканамісты, шафёры і матарысты. Многа ў Салігорску дзяўчат харошых, ды не менш і хлопцаў, і не горшыя яны.

Хацелася б мне, каб усе чытачы нашай «Работніцы і сялянкі» пабывалі ў Салігорску. Няхай бы яны паглядзелі, якія цудоўны горад тут расце, якія харошыя людзі жывуць і працуюць у гэтым горадзе!

Асабліва добра было б, каб яны палюбаваліся новым горадам увечары, як часта цяпер люблюся я. Ubачылі б барвовыя, нібы рубінавыя, зоркі на капрах шахтаў, рознакаляровую ілюмінацыю на фасадах двухпавярховага ўнівермага, сталавай, шырокаэкраннага кіно, агні на рыштваннях яшчэ не скончаных вытворчых і жылых карпусоў. І ўсё гэта зроблена і робіцца нястомнымі ру-

На будаўніцтва Салігорскага калійнага камбіната прыехалі па пуцёўках камсамолы сотні юнакоў і дзяўчат з усіх канцоў Беларусі. Сярод першых прыбыўшых сюды была і камсамолка Валянціна Дым, якая працуе зараз матарысткай на растварным вузле.

На здымку: Валянціна Дым сярод маладых жыхароў Салігорска.



рала, больш дасканала засвойвала праграму сярэдняй школы, каб потым паступіць завочна ў вышэйшую навучальную ўстанову.

У мінулым годзе яе намер ажыццявіўся. Ніна паступіла завочна ў Ленінградскі горны інстытут. Працаваць і вучыцца ў інстытуце, вядома, не кожнаму пад сілу. Часта бывае ў некаторых, што які-небудзь участак адстае: або што ў рабоце, або ў вучобе. Для таго, каб усюды не адставаць і нават дамагацца добрых поспехаў, трэба мець вельмі цвёрдую, проста Гагарынскую або Цітоўскую волю і энергію, нястрымнае жаданне аддаваць усе свае сілы і здольнасці на карысць і шчасце Радзімы.

Ніна валодае ўсімі гэтымі

камі салігорскіх дзяўчат і хлопцаў, бо іх абсалютная большасць у новым горадзе.

Няхай бы яны паслухалі, як хораша іграе ўвечары гарадскі духавы аркестр і паглядзелі, як танцуюць салігорскія дзяўчаты. Гэта абавязкова трэба паглядзець самім, бо я з-за свайго ўзросту саромеюся хадзіць на танцпляцоўку, і таму не магу апісаць, як мае зямлячкі танцуюць. Я толькі ўяўляю, што яны танцуюць вельмі прыгожа, грацыёзна, бо самі амаль усе прыгожыя, стройныя. Уяўляецца мне, што пад гэты духавы аркестр танцуюць не толькі ў Салігорску, а і ва ўсіх навакольных вёсках. Прыемныя і бадзёрыя мелодыі чутны летнімі вечарамі далёка, і ча-

сам бывае так, што нават старога чалавека яны падмываюць уззяцца ў бокі ды прытупнуць нагамі.

Усю ноч гараць салігорскія агні і трохі адсвечваюцца ў вокнах мае хаты. Тухнуць яны толькі тады, калі ледзь-ледзь пачынае світаць. І ў гэты ранні час устаюць тыя, хто можа яшчэ і нядаўна вярнуўся з танцавальнай пляцоўкі, з чароўнай прагулкі з каханым. Ім не адчувалася набліжэнне восені ноччу, не адчуваецца гэта і цяпер. У іхняй душы вясна заўсёды. З маладым вясеннім настроем яны ідуць на работу, каб дамагацца там яшчэ лепшых паказчыкаў, яшчэ больш праслаўляць свае камуністычныя брыгады, якія па-

сутнасці з'яўляюцца важакамі ў вялікім паходзе за пераўтварэнне тых месц, дзе некалі людзі сухой скарыны былі жадны, дзе бацькі і дзяды цяперашніх удзельнікаў вялікай будоўлі гнулі спіну на пясках, каб здабыць кусок хлеба, прэлі ў балоце, каб зрабіць вазок сена для свае худобы. Жылі яны, мучыліся на неўрадлівых палосках і нават не снілі, што пад гэтымі палоскамі хаваюцца такія скарбы, якія могуць абагаціць ледзь не ўсю нашу краіну, калі падняць іх з-пад зямлі ды правільна выкарыстаць.

Іхнія сыны і дачкі здабываюць цяпер гэтае багацце, бураць шахты і працуюць у гэтых шахтах, узводзяць новыя

карпусы заводаў і працуюць на гэтых заводах, будуць новыя дамы і жывуць у гэтых дамах. Гэта тое пакаленне, якое не толькі будзе жыць пры камунізме, а і прыме самы актыўны ўдзел у стварэнні новага грамадства, у далейшым яго развіцці. Натхнёныя праектам новай Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, беларускія шахцёры, хімікі, будаўнікі светлага, прыгожага Салігорска яшчэ з большым энтузіязмам змагаюцца за дзярміновае выкананне планаў сямігодкі, за памнажэнне багаццяў свае дзяржавы і ўмацаванне яе абароннай магутнасці. Прыемна і радасна, што ў першых радах гэтых змагароў ідуць і салігорскія дзяўчаты.

*Звяно
Дружбу*

Звяно Марыі Пінчук — лепшае ў калгасе «17 партыз» Столінскага раёна. І ўраджае яно вырошчвае самыя высокія і працуе дружна.

Прачытайце, што расказваюць аб сваім жыцці і рабоце члены гэтага звяна.



— Ну і кукуруза, прыгажуня! — радуецца Марыя Пінчук. Галія Андрэйчук таксама задаволена — тут ёсць і яе праца.

З ТАКІМІ—І Ў КОСМАС МОЖНА

ЗВЯНО наша комплекснае, вырошчвае мы кукурузу і лён. Культурны гэтыя для нас не новыя, лён яшчэ сеялі нашы дзяды, а да кукурузы мы ўжо так прызвычаліся, што таксама лічым яе нашай. І родзіць яна ў нас, ой, як хораша! Летась так вымахала — ну лес лесам, сцяна сцяной. Не скажу, што я маленькая, а дацягнуцца да вярхушак не магла. Па 1 200 цэнтнераў зялёнай масы сабралі з гектара. І на падкормку жывёле яе пускалі, і сіласу хапіла аж да новай травы.

Летась травы былі няўдалыя, і каб не кукуруза, не ведаю, што б мы рабілі. Выручыла яна нас. Праўда, і мы ёй таксама стараемся дагадзіць. Выбіраем самыя лепшыя землі. Яшчэ з восені глебу пераворваем, угнойваем, вясной зноў рыхлім, уносім мінеральныя ўгнаенні, культывуем, прыкачваем, каб усходы дружныя былі.

Выгляне кукуруза з зямлі — і зноў работа: рыхліць ды палоць. Ваюем з пустазеллем, каб ні травінка, ні былінка не заміналі нашай «каралеве» расці. Усё робім для багатага ўраджаю. Толькі надвор'е нас сёлета крыху падвяло. Сухое стаяла надвор'е: сонца пякло аж да 30 градусаў, і хоць бы дожджык добры прайшоў. Дык не. Пагрыміць трохі, маланка набліскае, а дажджу няма. Прыйшлі мы на поле са сваімі жанкамі, глядзім, а зямля аж патрэскалася, быццам на ёй раны. Так ёй піць хочацца. Аж сэрца забалела. І кукуруза тады яшчэ маленькая была, карэнне яе не паспела ўмацавацца, далёка ўглыб прайсці, каб адтуль вільгаць браць. Жаўдзецца пачала, кволая

зрабілася. Бачым, трэба ратаваць, а то загіне наша прыгажуня. Думалі, думалі і знайшлі выйсце. Жывём мы над Прыпяццю, лодкі ёсць. Рассунулі колы, паставілі лёгкую лодачку, налілі ў яе вады, гною з кароўніка набралі, аміячнай салетры падсыпалі. Ведаем ужо, што салетра не толькі жывіць расліну, дапамагае ёй хутчэй расці, але і вільгаць у глебе захоўвае. І так мы гэтую лодку па палях вазілі, аж пакуль усе дзевяць гектараў не палілі, не падкармілі. Глядзім — ачуняла кукуруза, зазелянела, сілы набралася. А зараз — лісце ў яе шырокае, мяцёлкі густыя. Ведаем: не толькі сілас, а і зерне будзе. Addзакое яна за нашы клопаты.

Расці, кукуруза, налівайся сокам,



У абедзенны перапынак.

цяпер табе нашы рукі не патрэбны аж да ўборкі, мы зрабілі для цябе ўсё, што трэба, цяпер нас чакае лён.

Ну і далікатная ж гэта культура! Калі лён на полі стаіць, то гэта яшчэ не лён. Сапраўдны лён будзе тады, калі яго ў час парвеш, не дасі каробачкам пераспець, калі вечарам і ранараненька з поля звязеш, каб не раскрыліся каробачкі на сонцы, не высыпалі насення; калі яго хутка абмалоціш: трэба ж паспець разаслаць пад цёплыя жнівеньскія росы. А як вылежыцца ён добра — падняць яго, апрацаваць. Вось гэта будзе лён! І валакністы, і шаўкавісты, і серабрысты. Толькі назваць усе работы і то вунь колькі часу спатрэбілася, а зрабіць усё...

Дзень і ноч не сціхае электрычны матор, круціць драўляныя калаткі на льномалатарні. Дзень і ноч жанчыны абмалочваюць лён. Толькі мільгаюць пучкі ў іх спрытных руках. Ільну многа. З васьмі гектараў сабралі столькі, што заклалі ўсё падстрэшша доўгай стайні. Тут лён малоцяць, адсюль звозяць яго на лугі, расцілаюць. Гарачая пара. Усе трыццаць жанчын заняты работай, і ўсім яе хапае.

Вось Паліна Осіпаўна Костка. Ужо немаладая жанчына, а да работы вельмі здатная. Без яе нічога нідзе не абызецца, усюды паспее.

Не адстае ад сваёй цёзкі і Паліна Васільеўна Ляшкевіч. Таксама добра працуе, не ўгнацца за ёю.

А моладзь наша: Галя Андрэйчук, Тоня і Наташа Літвін, Саша Разановіч. Куды ні пашлі іх, у любы час, удзень або ўначы — ніколі не адмовяцца, заўсёды пойдучь і зробіць усё — лепш не трэба.

Наогул, усё звязно ў мяне дружнае, працавітае, жанкі — як на падбор. З такімі — і ў космасе працаваць можна.

Чыталі мы ўсім звязном праект Праграмы нашай партыі. Паверыце, аж дух займала. Такія велічныя планы, такі шырокі размах.

Што б мне хацелася бачыць у самым бліжэйшым будучым? Каб хутчэй уступілі ў строй дажджавальныя ўстаноўкі ў калгасах. Тады нам не будзе страшна ніякае надвор'е.

Марыя ПІНЧУК,
звеннявая.

ОТ ХОРАША БЫЛО Б!

УЗВЯНЕ Марыі Пінчук працуе мая мама, Алена Мікалаеўна. Але вось ужо некалькі гадоў я прыйду са школы, зраблю ўрокі і іду ёй дапамагаць.

Падабаецца мне ў гэтым звяне. Жанчыны дружныя, заўсёды пакажучь, калі чаго не ведаеш, дапамогучь, калі што не выходзіць. Тут вельмі весела працаваць. Збяруцца старыя, моладзь, пачынаюць саборнічаць. Мы, маладыя, кажам, што іх абгонім, бо ў нас сілы больш. А яны пярэчаць, што ў іх — спрыт, гэта важней за сілу, а мы наогул нічога не ўмеем. Словы такія яны кажуць так, дзеля жарту, усе гэта разумеюць. І ўсяк бывае: то мы іх абгонім, а то і яны нас. Але не ў гэтым справа. Важна, што працаваць весела. Ну як не прыйсці ў такое звяно!

Сёлета я буду вучыцца ў восьмым класе, але пасля ўрокаў па-ранейшаму буду працаваць у гэтым звяне.

Вось у праекце Праграмы нашай партыі напісана, што выпэйшыя навучальныя ўстановы будуць у сельскіх мясцовасцях. Можа, пакуль я скончу дзесяцігодку, і ў нашым калгасе пачне працаваць сельскагаспадарчы тэхнікум або нават інстытут?

От хораша было б! Буду вучыцца і працаваць.

Саша РАЗАНОВІЧ

ПРЫ КАМУНІЗМЕ ХАЧУ ПАЖЫЦЬ!

ХОЦЬ я і старая гадамі, а дома сядзець не магу. Сумна. Дзеці мае ўжо самі даўно бацькамі сталі, унукі большыя за мяне павырасталі, адзін нават да Караганды дараўся. Адчуваю я сябе добра, чаго ж дома сядзець? З жанкамі весялей.

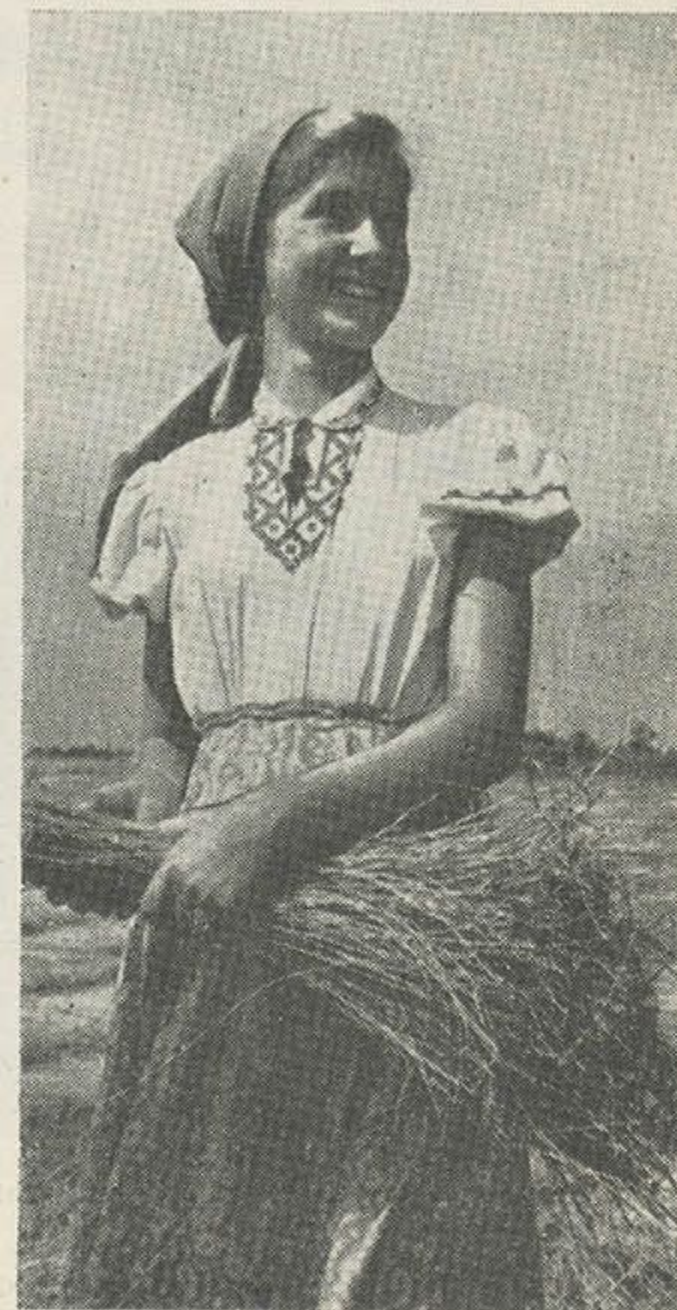
Асабліва я люблю на лье працаваць. Ды хіба цяпер такая праца, як раней была, пры панах ды памешчыках? Раней як апрацоўвалі лён? — Пранікам білі, церніцай церлі. На ўсё гэта сіла патрэбна была, а колькі яе, той сілы, у чалавека? На ўсё не хапала. А цяпер — любата адна, а не праца! Напрыдумвалі ўсялякіх машын у дапамогу чалавеку. Лён са сцелішча падымі — і ў машыну (ёсць у нас у калгасе такая, агрэгат называецца), а з гэтай машыны адразу гатовае валакно выходзіць. Ні табе яго біць не трэба, ні церці. Адразу валакно. Дзіва ды і толькі!

А хіба гэта не дзіва, што чалавек вакол Зямлі лётае? Куды ўзняўся! І што гэта за людзі пайшлі, нічога не баяцца? Мы раней, бывала, дык баяліся вочы на неба падняць, каб бога не прагнавіць.

Што ні кажыце, а такога дзіва яшчэ ніколі не было. А цяпер вось, чыталі нам, хутка камунізм настане. Ну як жа дома сядзець? Калі я хачу вось гэтымі працавітымі рукамі наблізіць яго прыход. Магу я гэта зрабіць? — Магу. Дзеля гэтага я і хаджу на працу, каб камунізм хутчэй настаў.

Матруна ЖОГАЛЬ

Саша Разановіч — самая маладая ў гэтым дружным звяне.
Фота П. Нікіціна.



Савецкая — значыць добрае

МНЕ не даводзілася бачыць сапраўдны маяк, па якім трымаюць курс караблі ў моры. Але я ведаю, што яго яркі агонь заўсёды дапамагае знайсці дарогу. Як правільна і добра назваў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў лепшых людзей краіны — маякамі!

Маякі вытворчасці клічуць уперад, яны нібы кажуць усім — ідзіце за намі! Тое, што даступна сёння нам, заўтра здолее зрабіць і вы. Я заўсёды стараюся ўдасканалваць сваю работу. Інакш нельга, бо мы жывём у надзвычайны час, мы адчыняем дзверы ў будучыню. Гэта ж трэба! Другі чалавек, наш савецкі грамадзянін, пабываў у касмічнай прасторы, семнаццаць разоў абляцеў вакол Зямлі. Я рада, я незвычайна рада, што гэта савецкія вучоныя прыдумалі, савецкія рабочыя пабудавалі такі цудоўны карабель.

Зараз мы ствараем аснову для пабудовы камуністычнага грамадства. Наша партыя гаворыць:

— Цяперашняе пакаленне будзе жыць пры камунізме.

Мы ведаем: як партыя сказала, так яно і будзе.

Я вырасла пры Савецкай

уладзе, мне дорага ўсё, што робіць партыя для народа, для краіны. Усё мае жыццё прайшло на вачах у людзей, калектыву фабрыкі, дзе я працую з шаснаццаці год. Тут уступала ў камсамол, тут мяне прымалі ў члены КПСС.

Пятнаццаць год узначальваю брыгаду ў закройным цэху. За ўсе гады не было выпадку, каб мы не выканалі план. Усе дваццаць закройшчыкаў з месяца ў месяц, з году ў год перавыконваюць нормы выпрацоўкі, даюць крой звыш плана і, што асабліва важна, шмат эканомяць сыравіны.

На першы погляд можа здацца, што работа закройшчыка чыста механічная: палажыў скуру і рэж, кожны дзень адно і тое ж. Але гэта толькі так здаецца. Механічнай работы наогул няма, а ёсць механічныя, фармальныя адносіны да працы. Усякую справу трэба выконваць з душой. Вось, напрыклад, што такое высокае майстэрства закройшчыка? Гэта не толькі дакладныя, правераныя гадамі рухі і прыёмы раскрою, гэта ўменне хутка і правільна размясціць мадэль на скуры. Значыць, трэба ўважліва прыгледзецца да скуры, каб ведаць, дзе што кроіць.

Я заўсёды стараюся скара-

ціць адходы пры раскроі, раскладваю мадэлі як мага шчыльна адна да другой. Эканомія дасягаецца і бесперапыннай работай штампа. У нас правіла — да змены аглядзё, адрэгулюй і змаж прэс, загадзя падвінці вінт тармазнай стужкі.

Разакі размяшчаю ў пэўным парадку. Бліжэй ляжаць тыя з іх, якімі даводзіцца часта карыстацца. Разакі для дробных дэталяў — язычкоў і задніх рамянёў — заўсёды на сталё, пад рукой. Усё гэта дапамагае нам эканомна расходваць сыравіну.

Аднойчы прыязджаў да нас карэспандэнт са сталічнай газеты і падлічваў, колькі я сэканоміла сыравіны за пятнаццаць год. Атрымалася, што з гэтай сыравіны можна пашыць па пары абутку для ўсіх жыхароў такога горада, як Віцебск! Вялікай эканоміі дабілася і закройшчыца Люда Папко, мая былая вучаніца.

Як усякая высакародная справа, пачын масквічоў аб палпшэнні якасці прадукцыі хутка пераляцеў граніцы Масквы. У нас пачаўся паход за падаўжэнне тэрміну носкі абутку.

Калектыв абавязаўся выпускаць 90% прадукцыі першым гатункам, значна павялічыць тэрмін носкі абутку (у сярэднім на 23%). Зараз распрацоўваюцца новыя мадэлі беспадкладкавых туфель клевай зацяжкі на модных капылах. Яны будуць больш эластычныя, лёгкія і, вядома, дзешавейшыя.

Дэвіз перадавых работнікаў вытворчасці нашай краіны — «навучыўся сам — навучы іншых» — стаў дэвізам усяго калектыву. На фабрыцы разгарнуўся рух за авалоданне іншымі прафесіямі. Створаны школы па перадачы перадавых метадаў працы. Я сёлета ўжо навучыла дванаццаць закройшчыц, як хутчэй і з большай эканоміяй матэрыялу працаваць на штампі. Рыма Хазанова, Галья Камісарчук, Ларыса Ладзінская і іншыя працуюць добра, эканомяць многа скураной сыравіны.

Наш калектыв, як і ўся краіна, рыхтуецца да знамянальнай падзеі — XXII з'езду КПСС. Мы далі слова ў трэцім годзе сямігадкі пашыць звыш плана на 400 тысяч рублёў абутку, да дня адкрыцця з'езду — 17 кастрычніка — выпусціць дадаткова к плану 351 тысячу пар абутку.

Абавязальства вялікія, сур'ёзныя, таму нас асабліва хвалюе забеспячэнне сыравінай. Хочацца сказаць таварышам з мінскага скурзавода «Большавік»:

— Працуйце лепей, не зрываўце нашых вялікіх вытворчых планаў!

Нас не пакідае ўпэўненасць, што з абавязальствам справімся: паўгадавы план перавыканан, за кошт сэканомленай сыравіны пашыта ўжо 69 720 пар абутку. Мая брыгада сэканоміла больш чвэрці мільёна квадратных дэцыметраў скуры.

Нам вельмі дапамагае канструктарскі аддзел, ён стаў душой усіх новых пачынанняў. Раней, бывала, віццябляне ездзілі «па навуку» на іншыя абутковыя фабрыкі. А зараз да нас прыязджаюць з Кіева, Львова, Казані, Масквы. Увагу ўсіх прыцягвае зусім новы канвеер, устаноўлены ў цэху лёгкага абутку.

Ні адно абутковае прадпрыемства краіны не мае такога канвеера. Гэта творчая знаходка рацыяналізатараў нашай фабрыкі, і я гэтым шчыра ганаруся.

Кожны, вядома, уяўляе сабе канвеерную стужку. На ёй устаноўлены так званыя люлькі, у якіх транспарціруюцца абутак. Звычайна, люлькі бываюць аднапарнымі, а нашы наватары — слесары Валянцін Барылін, Уладзімір Новікаў, галоўны інжынер В. М. Такса, начальнік канструктарскага аддзела А. Я. Бізікаў — сканструявалі чатырохпарную люльку. Што гэта дае практычна? Вось што: раней на канвееры працавала 38 рабочых і выпускалі яны пяцьсот пар абутку. Цяпер канвеерная стужка павялічана на дзевяць метраў і колькасць рабочых — на шаснаццаць чалавек. А вы-



Злева направа — закройшчыцы віцебскай фабрыкі «Чырвоны Кастрычнік» Ніна Іванаўна Саўчанка, Ганна Арцёмаўна Галубкова і Алена Сямёнаўна Бесарабенка.

Фота Л. Клімава.

пуск абутку вырас удвая! Выйгрыш відавочны.

Вядома, гэта цікавіць усіх, хто прыязджае да нас. А хіба не цікава тое, што люлькі зроблены не з металу, як звычайна, а з капрону? Рацыяналізатары самі зрабілі станок, дзе адліваюцца ў прэсформах люлькі з расплаўленага капрону—адходаў фабрыкі «КІМ».

Павысілася якасць абутку, таму што капронавыя люлькі эластычныя, не драпаюць скуру і самі не ломяцца.

Нашы рэзервы павышэння прадукцыйнасці працы прыведзены ў дзеянне.

Да дня з'езду ў пашывачным цэху будзе асвоен паўаўтаматычны размеркавальнік. На ім можна запусціць у работу адразу некалькі мадэлей абутку і не рабіць ніякай перастаноўкі ў абсталяванні. Падлічана ўжо, што гэтае тэхнічнае ўдасканаленне павысіць прадукцый-

насць працы амаль на 15 працэнтаў.

А калі так павысяць прадукцыйнасць працы фабрыкі і заводы па ўсёй краіне? Гэта ж мільёны тон звышпланавай сталі, тысячы пар абутку, сотні трактараў, дадатковыя эшалоны збожжа...

Добры падарунак ХХІІ з'езду КПСС рыхтуе рабочы клас краіны!

І яшчэ я хачу сказаць вось што. Настаў час усім нам уключыцца ў спарорніцтва за гонар савецкай маркі, каб прадукцыя нашай краіны была лепшая ў свеце.

Калі савецкае — значыць добрае!

Г. ГАЛУБКОВА,
брыгадзір закройнага цэха фабрыкі «Чырвоны Кастрычнік».

г. Віцебск.

У цэху лёгкага абутку віцебскай фабрыкі «Чырвоны Кастрычнік» устаноўлен новы канвеер.

На пераднім плане (злева)—работніца Надзя Яфрэменка і майстар змены Ніна Сцяпанаўна Земчанка.



СВЯТА ДВАРА

Надоўга запомнілася гэтае вясёлае свята дзецям, якія жылі ў доме № 46-а па праспекце імя Сталіна. Перад імі выступіў лялечны тэатр Мінскага Палаца піянераў. Удзельнікі гурткаў мастацкай самадзейнасці танцавалі, спявалі, дэкламавалі вершы. На спартыўнай пляцоўцы адбыліся гонкі на педальных аўтамабілях і трохколавых веласіпедах. Святая закончылася масавымі гульнямі і танцамі пад духавы аркестр.

Арганізаваў «святая двара» жаночы савет домакіраўніцтва № 5 Варашылаўскага раёна горада Мінска. Тут створан калектыв дзіцячай мастацкай самадзейнасці, на двары і ў лясным пакоі праводзяцца цікавыя гутаркі з дзецьмі. Працуюць гурткі «Умельныя рукі», шахматна-шашачны, рукадзелля. Некалькі разоў наладжваліся выстаўкі дзіцячых работ, і лепшыя ўмелыцы атрымалі прэміі. Дзеці ходзяць на экскурсіі, калектыву наведваюць тэатры і кіно, да іх у госці прыходзяць пісьменнікі, старыя бальшавікі, героі Айчыннай вайны.

Шмат разоў удзельнікі дзіцячай мастацкай самадзейнасці дома № 46 па праспекце імя Сталіна выступалі перад мінчанамі ў парках імя Чалюсцінцаў, імя Горкага, у Палацы культуры будтрэста № 1, у клубе трамвайна-тралейбусаўнага парку, кінатэатры «Мір», па тэлебачанню, на «святых дварах». На гарадскім аглядзе дзіцячых мастацкіх калектываў нашы дзеці—удзельнікі самадзейнасці—былі адзначаны каштоўнымі падарункамі і граматамі. За кароткі час жаночы савет домакіраўніцтва наладзіў шэсць «святых двараў».

Уся работа з дзецьмі і з дарослымі праводзіцца грамадскасцю пад кіраўніцтвам партыйнай арганізацыі. Старшынёй жаночага савета выбрана пенсіянерка Марыя Іосіфаўна Лабановіч. Ёй актыўна дапамагаюць Н. А. Саветкін, В. В. Лаўрова, А. К. Пархімчык, Б. А. Кантаровіч, М. І. Шуманская, В. Уласенка і многія іншыя жыхары.

Намаганнем актыву ў нас створана піянерская дружина, пры кожным доме працуе піянерскі атрад. Дзеці ахвотна дапамагаюць старэйшым: даглядаюць дрэвы, вырошчваюць кветкі.

Жаночы савет падтрымлівае цесную сувязь са школамі, дзе вучацца нашы дзеці, сустракаецца з настаўнікамі, дапамагае адстаючым дзецям. Пры домакіраўніцтве і партыйнай арганізацыі выходзяць тры наценныя газеты. Адну з іх выпускае піянерская дружина.

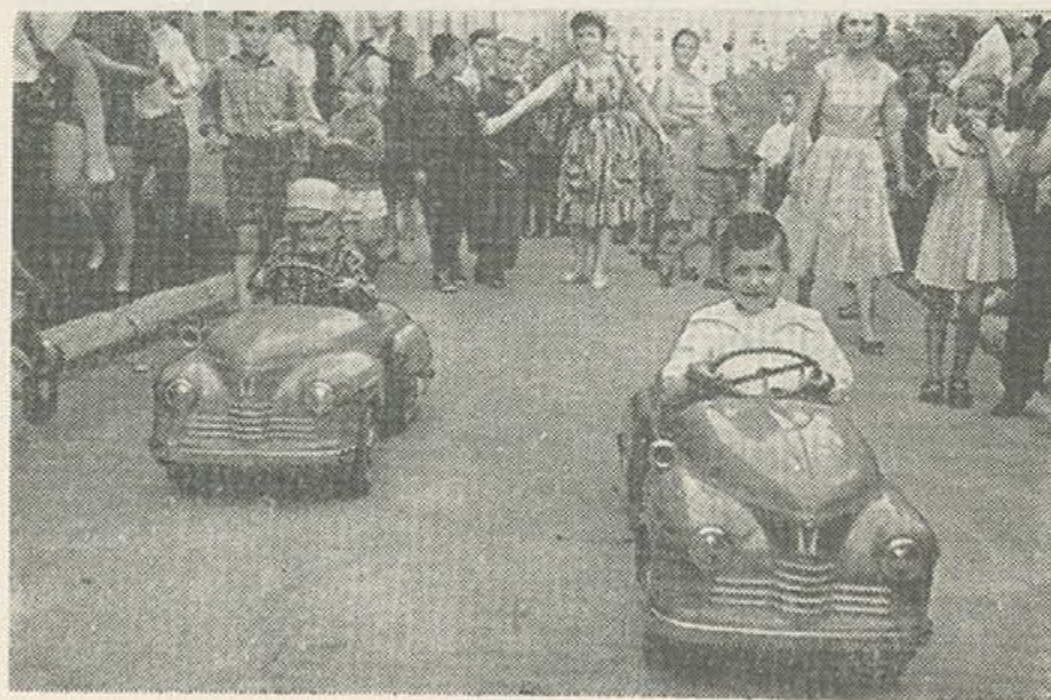
А. ЮГАВА,
член жаночага савета, пенсіянерка.



Хутка «святая двара»! Аляксандра Якаўлеўна Югава складае праграму канцэрта дзіцячай мастацкай самадзейнасці.

На здымках: злева — дзеці гуляюць у «лавушкі»; справа — гонкі на педальных аўтамабілях. Уперад вырваўся пяцігадовы Віця Жыжэмскі. Яму быў уручан памяtnы падарунак.

Фота І. Змітровіча.





Удзельнікі Форума наведалі саўгас «Горкі-ІІ». Смачнае ў саўгасе свежае малако.

ДЗЕСЯЦЬ ДЗЁН

ЗА апошнія гады адбылося нямала розных сустрэч юнага пакалення зямлі. Асабліва яркія і значныя былі фестывалі моладзі і студэнтаў. Але ўжо зараз можна сказаць, што Сусветны форум моладзі, які адбываўся ў канцы ліпеня і пачатку жніўня ў Маскве, не мае роўных сабе, гэта падзея гістарычная.

Ідэя Сусветнага форума не ўзнікла сама па сабе, проста так. Яна зараджалася паступова, як загад часу, неабходнасць больш актыўнага ўдзелу маладога пакалення зямнога шара ў вырашэнні самых надзённых і вострых праблем сучаснасці.

Мы рады, што ініцыятарам маскоўскай сустрэчы, якая атрымала такія велізарны водгук, выступілі юнакі і дзяўчаты Савецкага Саюза.

Як удзельнік VI Сусветнага фестывалю моладзі ў Маскве, я добра памятаю ажыўленыя сустрэчы, гарачыя размовы і дыспуты прадстаўнікоў юнацтва розных краін. Савецкая дэлегацыя штодзённа прымала гасцей у сябе і выязджала да іншакраінцаў. Гэтыя хваляючыя сустрэчы адбываліся ў палацах культуры і клубах, у тэатрах і парках, у час прагулак на цеплаходзе. За хвіліну-дзве людзі перамешваліся, юнакі і дзяўчаты ў момант завязвалі ажыў-

леныя гутаркі. Залы, фая, калідоры гулі, нібы вулей. З усіх бакоў сыпаліся пытанні:

- Дзе вы працуеце?
- Дзе вучыцеся? Ці атрымліваеце стыпендыю?
- Як удзельнічае моладзь вашай краіны ў барацьбе за мір?
- Хто ваш любімы пісьменнік?
- Раскажыце пра барацьбу вашага народа супраць каланіялізму.

Бадай што, там, на фестывалю, і нарадзілася ў савецкіх юнакоў і дзяўчат гэтая вялікая і цікавая ідэя — спецыяльна сабрацца прадстаўнікам моладзі ўсіх краін і абмеркаваць асноўныя праблемы, якія хваляюць маладое пакаленне зямлі.

Два гады ішла падрыхтоўка да Форума.

І вось у Маскву з'ехалася каля васьмісот прадстаўнікоў 332 маладзёжных арганізацый розных палітычных напямкаў з 111 краін. Трэба было самому пабываць у той памятна дзень, 25 ліпеня, у Калоннай зале Дома саюзаў, каб убачыць непаўторны, глыбока хваляючы малюнак гістарычнай сустрэчы юнацтва зямлі. І справа не толькі ў незвычайнай стракатасці твараў, адзення, моваў. Радавалі

ўздрым, настрой, якія панавалі ў зале. Хваляй апладысменты было сустрагана пасланне М. С. Хрушчова ўдзельнікам Форума. «Моладзь, — гаварылася ў пасланні, — гэта магучая, дынамічная, баявая сіла, якая актыўна ўдзельнічае ў барацьбе чалавецтва за сваю лепшую будучыню. Абараняючы справу міру, яна адстойвае свае правы і інтарэсы супраць усякіх замахў на іх з боку рэакцыйных сіл».

На першым пленарным пасяджэнні з дакладам «Моладзь, узаемаразуменне, супрацоўніцтва і мірнае суіснаванне» выступіў прадстаўнік савецкай моладзі Сяргей Паўлаў. Яго даклад быў выслуханы з велізарнай увагай. Нашы замежныя госці гарача віталі гераічныя справы савецкай моладзі, пакаленне будаўнікоў камуністычнага грамадства. Затым выступалі Андрэа Мергеры — ад італьянскай моладзі, С. М. Тахер — ад інданезійскай моладзі і іншыя.

Форум пачаўся!.. Яго ўдзельнікі распачалі абмеркаванне праблем, якія закранаюць інтарэсы ўсіх маладых людзей планеты, і галоўныя сярод іх былі — устанавленне трывалага міру, мірнае суіснаванне, ліквідацыя каланіялізму і сацыяльнай несправядлівасці, заваяванне правоў і лепшай будучыні маладога пакалення.

У час пленарных пасяджэнняў і работы ўсіх чатырнаці камісій на трыбуну выходзілі радыкалы і сацыялісты, лібералы і камуністы, католікі і мусульмане. Але, нягледзячы на адрозненні ў поглядах, пункты гледжання выступаўшых супадалі на ўсіх асноўных пытаннях.

Чытацкам часопіса «Работніца і сялянка» будзе цікава даведацца, што на Сусветным форуме моладзі працавалі і такія камісіі, як камісія па праблемах жаночай моладзі і камісія «Праблемы выхавання дзяцей». У першай з іх ішла размова аб барацьбе за раўнапраўе жанчын з мужчынамі. Удзельніцы пачулі змястоўны расказ прадстаўніцы маладых савецкіх жанчын аб тым, як вырашана гэтая праблема ў Савецкай краіне, аб умовах працы, вучобы і адпачынку, створаных для жанчын у нашай дзяржаве. Камюніке, прынятае камісіяй, патрабуе, каб у кожнай краіне жанчыны карысталіся роўнымі з мужчынамі правамі на працу, на адукацыю, на выбар прафесіі.

63 прадстаўнікі ад 52 дзяржаў, маладзёжных і жаночых міжнародных арганізацый 31 краіны прынялі ўдзел у абмеркаванні пытанняў, якія стаялі на парадку дня работы камісій па праблемах выхавання дзяцей. Для чалавецтва няма нічога даражэйшага за шчасце дзяцей, — гэтая думка пранізвала выступленні ўсіх удзельнікаў. У камюніке, прынятым камісіяй, гаворыцца аб тым, што клопаты аб шчасці і ўсебаковым развіцці дзяцей, выхаванне іх у духу дэмакратыі і дружбы паміж народамі павінны аб'ядноўваць усе прагрэсіўныя арганізацыі, якія змагаюцца за правы дзяцей.

Трэба сказаць, што яшчэ задоўга да адкрыцця Форума рэакцыйныя маладзёжныя лідэры на Захадзе спрабавалі зняславіць ідэю Сусветнага форума моладзі, адкрыта выступалі супраць яе. Гэта былі тыя «дзеячы», што лічаць цяперашнюю моладзь «страчаным» пакаленнем, не здольным да вялікіх, актыўных дзеянняў. Маскоўская сустрэча юнацтва пераканаўча паказала, што сучаснае пакаленне моладзі — пакаленне мужных барацьбітоў, палымяных патрыётаў, якія гераічна змагаюцца за гонар, свабоду і незалежнасць сваіх краін.

Сведкай гэтага з'явілася і пасланне моладзі свету, аднадушна прынятае ўдзельнікамі Форума. Прадстаўнікі больш ста краін заявілі:

— Мы павінны зрабіць усё магчымае, каб забяспечыць мір на зямлі.

— Неабходна раз і назаўсёды пакончыць з каланіялізмам і ўсімі іншымі формамі прыгнечання народаў.

— Мы, моладзь свету, патрабуем усеагульнага, поўнага і кантралюемага раззбраення. Мы патрабуем ліквідацыі ўсе ваенныя базы на чужых тэрыторыях.

— Мы патрабуем: няхай усюды будуць забяспечаны правы моладзі!

У адзін з заключных дзён Сусветнага форума моладзі адбылася падзея, якая радасна ўсхвалявала працоўных нашай Радзімы, усіх перадавых людзей зямнога шара: у друку быў апублікаван праект Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Удзельнікі Форума ажыўлена дзяліліся думкамі аб гэтым гістарычным дакуменце.

«Праект Праграмы КПСС зрабіў на мяне глыбокае ўражанне, — заявіў балгарын Пётр Слаўчаў. — Гэты дакумент датычыць не толькі Савецкага Саюза. Ён адкрывае велічныя перспектывы перад усім чалавецтвам».

А вось што кажа юнак з вострава Кіпр Панос Пеанідзіс:



Госць з Сенегала ў піянерскім лагеры Мінскага трактарнага завода.

Фота А. Дзітлава.

«Гэта мацней і вышэй за самую дзёрзкую мару... Камунізм, які будзецца ў вашай краіне, — гэта нібы сонца, што перасялілася на зямлю. Усе людзі свету будуць адчуваць цеплыню і святло яго промняў».

Вяртаючыся да сябе на радзіму, удзельнікі Форума везлі з сабою не толькі прынятае Пасланне — клятву вернасці міру, але і добрыя пачуцці да нашай краіны, да савецкіх людзей, якія будуць самае лепшае, самае справядлівае грамадства на зямлі — камунізм.

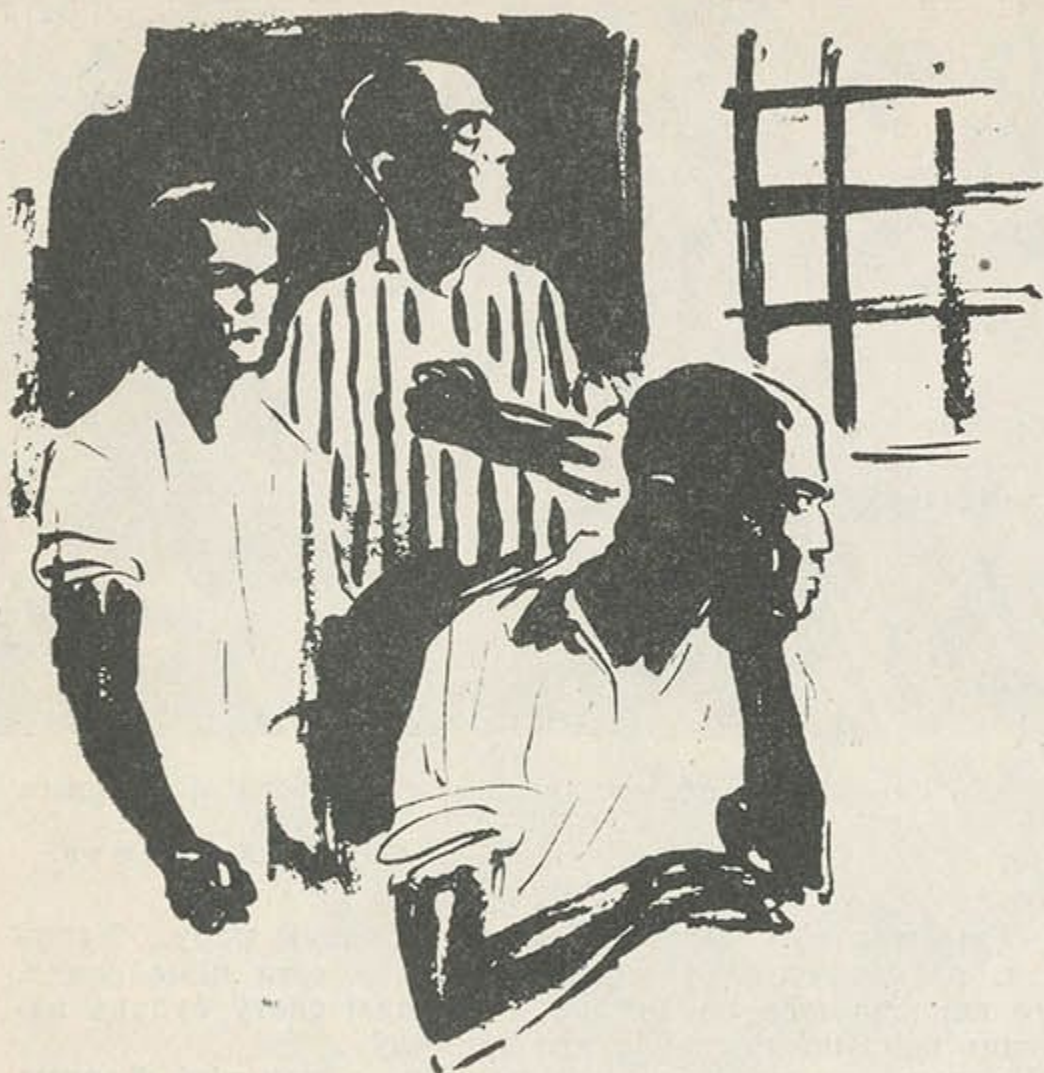
А. БАРУШКА,

рэдактар часопіса «Молодой колхозник».

У саўгасе «Горкі-II». Адна з кіраўнікоў жаночага руху ў Японіі Танако Суміко.

Фота А. Шчаўлёва.





Змешчанае ніжэй апавяданне напісана былым палітзняволеным. У Бургоскай катаржнай турме пакутуюць сотні людзей, асуджаных на павольную смерць, толькі за тое, што яны змагаліся за лепшую будучыню сваёй радзімы. Іх асудзілі за дзейнасць, якая ў іншых краінах лічыцца зусім законнай.

Аўтар з велізарнай сілай паказвае нам жорсткую сапраўднасць іспанскага жыцця і лёс загубленых ёю людзей.

У СЕ лета мы з захапленнем займаліся ручной працай: рабілі цацкі для дзяцей, якім адзін раз на год, 24 верасня, у рэлігійнае свята Міласэрнасці, дазвалялася правесці з намі.

У чаканні гэтага дня кожная камера складала план вырабу цацак у залежнасці ад колькасці дзяцей, якія павінны былі нас наведаць. Мы хацелі, каб кожнае дзіця атрымала па дзве ці тры розныя цацкі, і не толькі бацькі, але і ўсе зняволеныя памагалі хто чым мог. Яны прыдумвалі цацкі, малявалі эскізы, праектавалі, падавалі ідэі. Сталеры, малеры, тынкоўшчыкі—усе, хто ведаў якое-небудзь рамяство, памагалі парадамі і справай. Нам хацелася, каб усе дзеці запамнілі гэты дзень, праведзены разам з намі, каб у іх засталіся цудоўныя сувеніры, якія нагадвалі б ім бацьку; каб дзень, пражыты ў турме, на доўгія месяцы пакінуў след у іхніх сэрцах.

Наша фантазія не ведала межаў. Мы прыдумвалі і майстравалі сапраўдныя кірмашы, дзе былі і каруселі, і клеткі з дзікімі звярамі з пап'е-машэ, і заклінальнікі змей, і факіры, і латошнікі, і клоуны, і маленькія цір, дзе кулі былі зроблены з рыззя.

І ўсё ж гэтае свята Міласэрнасці ў іспанскіх турмах—сапраўды дзень цяжкіх пакут. У расхвалюванай душы кожнага зняволенага зліваюцца боль і радасць, пакуты і пачуццё задавальнення, гнеў і любоў, адчай і пяшчотнасць. У апошнюю ноч напярэдадні свята амаль ніхто з нас не спаў, настолькі вялікая была наша нецярлівасць, але ў той жа час я шчыра магу сцвярджаць, што назаўтра к вечару ніхто не хацеў яшчэ раз прайсці праз гэтыя пакуты, нават калі б нам накіравана было на наступны год зноў сустрэць гэты дзень у турме.

14 Не, у арганізацыі гэтага свята не было нічога міласэрнага, хаця на першы погляд і магло здацца, што яно мае

Тата, калі цябе вызвільняць?

на мэце гуманнасць, а франкісцкая літаратура намагалася паказаць усю справу, як акт міласці, што дыктуецца рэлігійнымі і гуманнымі пачуццямі.

На самой жа справе гэты малюнак: заплаканыя дзеці, якіх бацькі сціскаюць у абдымках і асыпаюць пацалункамі,—поўныя нечуванай жорсткасці. Часта дзеці нават не пазнаюць чалавека, які абдымае іх,—ён стаў для іх чужым. А калі набліжаецца вечар і настае момант расставання, прыходзіць другі чужы чалавек—наглядчык і вырывае дзіця з абдымкаў бацькі, і гэта зноў наносіць глыбокі боль. Як апісаць ранішняе спатканне бацькі з маткаю, калі яны стаяць, раздзеленыя турэмнымі кратамі, а іхняе дзіця адчувае, як душа яго літаральна разрываецца на дзве часткі, і рыдае ад усведамлення свайго бяссілля, ад немагчымасці разбіць крата, што раздзяляюць яго бацькоў.

Як выказаць адчай бацькі, калі яго малыя дзеці сёрбаюць з прагнасцю агідную турэмную поліўку і хваляць яе. «Ах, які смачны ў цябе суп, тата!». А як адказаць на пытанні старэйшых дзяцей: «Калі ты выйдзеш адсюль, тата? Чаму ўсе дзеці ў школе смяюцца з мяне і называюць мяне сынам катаржніка? Чаму бацькі іншых дзяцей ужо вярнуліся, а цябе ўсё яшчэ не адпускаюць?»

Зняволеным невыказна хочацца ласкі, ім хочацца пабыць са сваімі дзецьмі сам-насам, і ледзь толькі дзяцей прыводзяць, як бацькі стараюцца схвацць з імі ў самых зацішных мясцінах. Яны заводзяць іх у туалетныя пакоі, на кухню, у душавыя пакоі, каб не чуць шуму, каб нішто не замінала іх спатканню з дзецьмі... Хіба можна назваць актам міласэрнасці гэтыя наведванні, якія наладжваюцца тымі, хто на працягу дваццаці год трымае ў зняволенні нявінных людзей? Або гэта не жаклівы прыклад самых жорсткіх, самых вытанчаных здзекаў з людзей?

Як часта ў гэты дзень наіўныя словы дзяцей раскрываюць святую ману, якую бедныя жонкі іншы раз спрабуюць супакоіць сваіх мужоў. Дзеці бязлітасна расказваюць нам пра ўсе нягоды іх штодзённага жыцця ў асірацелым доме. Яны паведамляюць, што мама прадала ўжо ўсю адзежу, яны скардзяцца, што ніколі не атрымліваюць ніводнай цукерачкі, ніводнай цацкі, ад іх мы даведваемся, што маці хварэла і хворая вымушана была працаваць, а на лякарства не было грошай. Ад дзяцей мы чуем, што ў сям'і нават забыліся пра смак мяса.

А мы... Мы наладжваем на турэмным двары карусель і забаўляем нашых дзяцей. Мы заўсёды надзяваем у гэты дзень наша лепшае адзенне, мы старанна выгалены, каб «не калоцца». Мы смяёмся з дзецьмі, кажам ім, якія шчаслівыя мы будзем, калі хутка зноў заживём усе разам. Мы марым з дзецьмі аб прагулках па палях, аб смачных рэчах, якія мы будзем есці. Мы гаворым і гаворым бясконца, глытаючы слёзы, і гуляем з дзецьмі да 8 гадзін вечара.

А ў 8 гадзін нібыта свінцовае вечка труны апускаецца над турмой. У цішыні турэмных камер дзве тысячы пяцсот сэрцаў сціскаюцца ад тугі і горычы. Вязні ўспамінаюць смех сваіх дзетак, гук іхняга голасу, іхнія пацалункі, апошняю ласку іх маленькіх ручак, пах дзіцячых валоў...

У гэтую ноч мы рашаем адмовіцца ад святкавання дня Міласэрнасці. Мы кажам самі сабе, што гэта было ў апошні раз, што лепей не падвргаць сябе зноў гэтакім пакутам.

Але ў тую ж ноч, ледзь толькі зоймецца ранак, мы пачынаем зноў марыць пра свята, якое будзе праз год.

Э. Г.

Часопіс «Жанчыны свету».

ПРЫМІЦЕ ЗАКАЗ!

Рэпартаж

07. Ці даводзілася вам набіраць гэты нумар тэлефона?

— Міжгародняя... — адкажа вам жаночы голас. Такая ўжо традыцыя: размовы, што не ведаюць адлегласці, знаходзяцца ў распараджэнні жанчын.

Ія Паўлаўна Шэлег, чый партрэт вы бачыце на гэтай старонцы, — начальнік адной са змен Мінскай міжгародняй тэлефоннай станцыі. Тут прайшлі трыццаць год яе жыцця. За заслугі ў працы яна ўзнагароджана ордэнам «Знак Пашаны».

Пагаварыце з Іяй Паўлаўнай, і вы зразумеете, што міжгародні тэлефон — гэта не толькі прадпрыемства сувязі.

— Хіба можна параўнаць жывую мову з радкамі пісьма, а тым больш з афіцыйным шэрым — шрыфтам тэлеграмы? — кажа яна. — Размова паміж сваякамі, дзелавое запатрабаванне з аднаго прадпрыемства на другое, — па тэлефоне ўсё адбудзецца з найбольшай хуткасцю. Субседнікі ледзь не фізічна адчуваюць адзін аднаго. Тэлефон — гэта не толькі тэхнічная сувязь, але і псіхалагічная! — дадае Ія Паўлаўна. — Мы, міжгароднікі, ганарымся тым, што менавіта па нашых правадах адразу пасля прызначэння рапартавалі Мікіту Сяргеевічу Хрушчова абодва героі-касманаўты. Яны маглі б выкарыстаць тэлеграф. Але хіба перадалася б тады ўсё цеплыня сыноўніх і бацькоўскіх пачуццяў?.. Вось гэтая асаблівае нашай працы — садзейнічаць як бы знішчэнню адлегласцей паміж людзьмі — і робіць працу тэлефаністкі проста-такі чудоўнай!

У 1930 годзе, калі маладзенькая, пачынаючая тэлефаністка Ія Шэлег садзілася да камутатара, магчымасці яе былі невялікія. З Мінска тады можна было пазваніць хіба толькі ў Пухавічы, Чэрвень, Оршу, Бабруйск ну і, вядома, у Маскву. Але не далей Масквы! Усе міжгароднія сувязі Мінска абслугоўвала тады адна тэлефаністка.

Мінулі гады. Тэлефонныя кабелі і праводы — сапраўдныя нервы краіны — пранізвалі тэрыторыю Савецкага Саюза ва ўсіх напрамках. У нашай рэспубліцы

даўно ўжо тэлефанізаваны не толькі ўсе гарады і цэнтры сельскіх Саветаў, але і пераважная большасць калгасаў. Тэхніка, якой узброены тэлефаністы, знаходзіцца на самым высокім узроўні. Па адной пары правадоў адбываецца цяпер адначасова вялікая колькасць размоў, зусім не замяняючы адна адной. Тэлефаністка Мінска, без умяшання сваіх калег з Масквы, Ленінграда, Куйбышава, Чалябінска і многіх іншых гарадоў, уключае ў размову абанентаў, якія там жывуць.

А як забяспечваецца тэлефонная сувязь з маленькімі населенымі пунктамі, з вёскамі, якія знаходзяцца пакуль што па-за тэлефоннымі магістралямі?

Набірайце 07.

— Міжгародняя...

— Прыміце заказ...

Вас уважліва выслухоўваюць. Запішуць усе «каардынаты» чалавека, з якім вам трэба тэрмінова пагаварыць. І выклічуць яго да тэлефона. Згодна інструкцыі, размова з людзьмі, якія жывуць у «нетэлефонным пункце», забяспечваецца на другія суткі. Згодна інструкцыі... А калі ў вас неадкладная патрэба ў размове? Міжгародняя станцыя пойдзе вам насустрэчу, парушыць афіцыйныя правілы. Тэлефаністкі ўзнямуць на ногі ўсіх, ад каго залежыць выклік абанента. Уначы яны дазвоняцца да соннага паштальёна, папросяць яго сесці на веласіпед і, не звважаючы на цемру і непагадзь, выклікаць таго, хто тэрмінова патрэбен для тэлефоннай размовы...

На Мінскай станцыі няма спецыяльнай кнігі, дзе б рэгістраваліся падобныя «парушэнні інструкцыі». Самі тэлефаністкі таксама нядоўга трымаюць іх у памяці: вельмі частыя такія выпадкі і вельмі звычайнымі здаюцца яны тым, хто падтрымлівае паміж савецкімі людзьмі «псіхалагічную сувязь». Але з традыцыйнай Кнігі гонару ўсё ж можна даведацца імёны тых, кім ганарыцца калектыў станцыі. Станіслава Рудольфаўна Маслюкова, Вера Міхайлаўна Шкурдзе, Ларыса Андрэеўна Каржанеўская, Ларыса Іванаўна Шыцік і многія іншыя работнікі станцыі занесены навечна ў Кнігу гонару.



Ёсць сярод іх і мужчынскія імёны. Міжгародняя станцыя — гэта не толькі камутатарная зала. Інжынеры, тэхнікі, манцёры — шматлікі калектыў людзей, улюбёных у сваю прафесію, абслугоўвае нас з вамі, дарагія чытачы, ён гатовы ў любы час зрабіць усё, каб задаволіць нашу, з выгляду простую, а на самай справе вельмі складаную просьбу:

— Прыміце заказ...

Мара многіх тэлефаністак — стаць інжынерам. Каля сарака з іх вучацца ў завочным інстытуце. Многія наведваюць школы рабочай моладзі, гурткі па вывучэнню гісторыі партыі, тэлефоннай тэхнікі. Сёлета арганізуюцца курсы замежных моваў: міжгароднікі павінны стаць і міжнароднікамі. Многія з іх удастоены звання ўдарніка камуністычнай працы...

...07. Той, хто карыстаўся гэтым нумарам тэлефона, назаўсёды захавае ў памяці ўдзячнасць сціплым працаўнікам, якія ўмеюць пакараць прастору і час.

А. ДЗІТЛАУ



На здымках: унізе — адна са старэйшых супрацоўніц Мінскай міжгародняй тэлефоннай станцыі, начальнік змены І. П. Шэлег: уверх — лінейная тэлефаністка, ударніца камуністычнай працы Раіса Аляксандраўна Валянская.

Фота аўтара.

Марыя КАЗЛОЎСКАЯ

На 3 паверсе

А п а в я д а н н е

Мал. А. Плаксiна.



У ДЗЕВЯТУЮ кватэру на трэцім паверсе ўсяліліся новыя жыхары. Пад гучнай назвай «дзевятая кватэра» значыўся прадаўгаваты пакой у пачатку вузкага цёмнага калідора былой гасцініцы. Жыхары астатніх васьмі пакояў у гэты дзень часцей, як звычайна, прабягалі па калідоры, кідаючы цікаўныя позіркi на тонкі профіль светлавалосай жанчыны і густую чорную шавялюру мужчыны, які распакоўваў скрыні.

Да вечара цікаўнасць астыла. Нічога асаблівага. Ён — інжынер, яна — настаўніца пачатковых класаў. Чатырохгадовая дачушка. Ні ў абстаноўцы пакоя новых жыхароў, ні ў іх знешнім выглядзе, ні ў паводзінах не было нічога такога, што вызначала б іх сярод іншых грамадзян трэцяга паверха. Толькі Ніна Сяргееўна, гатуючы вячэру на кухні, між іншым зазначыла:

— Не магу ўцяміць, якім чынам такі прыгожы мужчына мог ажаніцца з нейкай чапляй у акуларах.

Чарнабрывая жанчына гадоў трыццаці Соня Зайчыкава, мяшаючы малако, ціха сказала:

— Не такая яна ўжо брыдка. А што ён прыгожы, дык гэта нікому не абыходзіць.

Мінуў тыдзень. Неяк увечары Ніна Сяргееўна асцярожна пастукала ў дзверы дзевятай кватэры.

— Зайдзіце, — весела крыкнуў гаспадар і адчыніў дзверы.

— Не, не, я не буду заходзіць, — Ніна Сяргееўна стала каля дзвярэй, прыклаўшы да шчакі пухлякую далонь і часта моргаючы густа нафарбаванымі вейкамі. — Я хацела запытацца: як ваша прозвішча?

— Залескі.

— А жонка ваша таксама Залеская?

Муж і жонка паглядзелі адзін на аднаго і ўсміхнуліся.

— Так, Залеская.

Ніна Сяргееўна зноў заморгала вейкамі і, кінуўшы сарамлівы позірк на Залескага, хуценька растлумачыла:

— Бачыце, калідор, кухню і ўмывальны пакой мы прыбі-

раем па чарзе, адзін раз на тыдзень. У нас складзен графік. Вось...

Залескі ветліва перапыніў яе:

— Можна вы ўсё такі зойдзеце ў пакой?

— Не, не, не буду аддымаць у вас часу на такую дробязь. Вось глядзіце: у графіку запісаны жыхары нашага паверха, а ўверсе ставіцца дзень...

— Калі ж мы павінны прыбіраць? — запытаўся Залескі, не зірнуўшы нават на графік.

— Я і прыйшла сказаць вам пра гэта. Ваша чарга заўтра. Можна вас здзіўляе, што так хутка?

— Не, здаецца, не здзіўляе.

Але Ніна Сяргееўна гэтага было мала. Ёй трэба было высветліць усё да канца.

— Вось, зірніце ў графік. Заўтра, дванацатага верасня, павінна прыбіраць Снежкіна Тацяна Міхайлаўна, кватэру якой вы занялі. Такім чынам, будзе прыбіраць ваша жонка. Выбачайце, не ведаю, як яе завуць.

Ніна Сяргееўна падціснула вусны і зірнула на стол, за якім сядзела жонка Залескага, правяраючы сшыткі.

— Алена Аляксандраўна.

Гэта сказаў муж. І ветліва дадаў:

— Не турбуйцеся, мы заўтра прыбяром калідор і ўсё што трэба.

Ніна Сяргееўна пакрыўдзілася:

— А я і не турбуюся. Проста прыйшла з вамі пазнаёміцца. І ўсміхнулася прывабнай усмешкай.

Жыхар дзевятай кватэры паціснуў плячыма і зачыніў дзверы.

Назаўтра ўвесь трэці паверх быў усхваляваны надзвычайнай падзеяй. Узброіўшыся анучай і тазам з вадой, Залескі старанна мыў падлогу ў агульным калідоры. У пакоі Сакольскіх сабраліся жанчыны і, смеючыся, па чарзе выглядалі ў калідор.

— Няма чаго смяяцца, сарокі, — сказаў Сакольскі, — вы ж не ведаеце, можа ў яго жонка захварэла.

А жонка Залескага ў гэты час, узяўшы за руку дачку, падышла да мужа:

— Саша, мы ў магазін, а потым у бібліятэку. Не забудзься: боршч на плітцы...

— Не турбуйся, усё зраблю, — запэўніў муж і зноў узяўся за анучу.

Сакольскі закурў і зірнуў на новага жыхара так, нібы на чалавека, асуджанага на турэмнае зняволенне. Узяўшы свае вудачкі, ён асцярожна пераступіў цераз лужыну на падлозе і, яшчэ раз азірнуўшыся, накіраваўся да дзвярэй.

Калі Залескі прыйшоў мыць кухню, Ніна Сяргееўна не вытрывала:

— Досыць вам, — сказала яна, — не мужчынская гэта справа. Давайце я памыю, калі... калі ў вас больш няма каму мыць...

— Дзякуй, вы вельмі добрая жанчына, але я не магу згадзіцца на вашу прапанову. Калі жонка даведаецца, што я не сам прыбіраю, то не дасць мне есці...

Жанчыны засмяяліся. Выходзіць, новага жыхара не так лёгка было збянтэжыць. Кончыўшы прыбіраць, ён пайшоў у сваю кватэру. І нельга было сказаць, што ён меў выгляд няшчаснага чалавека. Але жанчыны глядзелі яму ўслед з глыбокім спачуваннем.

— Не ўяўляю сабе, — сказала Ніна Сяргееўна, — рабіце са мной што хочаце, але я проста не ўяўляю сабе, як можна прымусяць мужа мыць агульную кухню!

Сімачка Сакалова лагодна глянула на суседку:

— Сапраўды, і яшчэ такога прыгожага мужа...

З гэтага дня на трэцім паверсе дома № 22 стала весела. Кухня ператварылася ў своеасаблівы клуб, дзе ў першую чаргу перамываліся костачкі новых жыхароў.

— Зоя, ты бачыла, як ён учора дапамагаў мыць бялізну ў ванне?

— А як жа. Ніна Сяргееўна мне пастукала, і я пабегла як быццам на кухню. Мые, нібы сапраўдная прачка. Пакуль я любавалася, у мяне ўсё малако з каструлькі выбегла!..

— Інжынер-канструктар называецца, — шкадавала Сіма. — І калі б у ёй было што-небудзь асаблівае. А то сама што трэска, ногі, як палкі... Бывае ж людзям шчасце.

Гэтага Ніна Сяргееўна не магла сцяраць.

— Ну і сказалі! Хіба гэта шчасце?! — Яна закурыла, і ўсміхнуўшыся, пачала выкладваць суседкам законы сямейнага жыцця...

— Ды калі б мой Станіслаў Ігнатавіч стаў мыць бялізну, я ад сораму згарэла б! Скажу болей, я проста страціла б павагу да яго як да мужчыны. Можна нават стала б заглядацца і на іншых.

Толькі адна Соня Зайчыкава спрабавала ўступіцца за Залескую.

— Але ж яна таксама не гуляе. Пакуль ён памагае ёй у хатняй рабоце, яна правярае швыткі або варыць абед.

Гэтыя словы выклікалі агульнае абурэнне. Больш за ўсіх усхадзілася Зоя:

— Ой, не магу! Яна варыць абед! Падумаеш, цырыца! — педвучылішча скончыла! У мяне цётка прафесар медыцыны і таксама варыць абед.

Захінуўшы чырвоны халат і прыслухоўшыся, ці не плача маленькі сыноч Яшка, Зоя падмацавала сваю думку канкрэтнымі прыкладамі.

— Ніна, ты бачыла, як яна ўчора бульбу смажыла: кавалкі нарэзала вялікія, уверсе сырая, а ўнізе гарыць.

Калі Яшка прачнуўся, Зоя заўсёды прыносіла яго на кухню.

— Ты б яго на Федзю пакінула, — сказала аднойчы Сіма, — ён то, здаецца, сёння дома. Што ён робіць?

— Спіць.

— У начной змене працаваў?

— Не, выхадны ў яго. Няхай паспіць.

— А ў цябе калі будзе выхадны?

— У мяне? — Зоя рассмяялася. — У мяне на тым свеце.

І адразу ўсе наперабой сталі скардзіцца: «Ды ўжо ж гэтыя мужчыны, ім і выхадны трэба, ім і адпачынак, а нам нічога»...

Мінуў тыдзень, другі, трэці. І зноў стала ціха ў калідоры трэцяга паверха. З Залескіх больш не смяяліся. Да іх прывыклі, як да людзей іншай веры, а жанчыны нават сталі часта забягаць да Алены Аляксандраўны. То прасілі кніжку пачытаць, то таблетку пірамідону пазычыць, то проста так на хвілінкі дзве-тры пагутарыць.

Але ў суботу, калі мыць калідор павінна была Наташа Казінова, Віця раптам узяў жонку за руку і знарок сурова сказаў:

— Ты, здаецца, вучышся завочна. Ідзі сядзь і выконвай кантрольную работу.

— Але як жа, Віця, — здзівілася Наташа, — вы ж сёння ўсе збіраліся на стадыён. Яны цябе абсмяюць.

— Дурненькая, — Віця звонка пацалаваў жонку ў шчаку, каб гэта бачыла Ніна Сяргееўна, якая выйшла са свайго пакоя. — Запомні: перадавы чалавек зусім не той, хто ходзіць кожны дзень на стадыён або фарбуе губы ў малінавы колер.

Наташа пайшла ў пакой, села за стол і разгарнула кнігі. Праз адчыненыя дзверы яна ўбачыла, як паўз Віктара прайшоў Федзя Сініцын. Яго шэры капялюш, як заўсёды, быў ссунуты на патыліцу, а жоўтыя чаравікі бадзёра парывалі. Федзя па-спартыўнаму ўзняў руку.

— Прывітанне змагару за жаночае раўнапраўе!

Казіноў выпрастаўся. Яго худыя плечы абцягвала паласатая старая цяльняшка. Жартаўліва казырнуў:

— Таварыш капітан, прашу вас прайсці ў сваю каюту, а то могуць пацярпець вашы новыя чаравікі.

Усяму паверху было вядома, што Федзя Сініцын тры разы паступаў у мараходнае вучылішча, але так і не паступіў. Маракоў Федзя дужа шанаваў. Таму ён не стаў супярэчыць Казунову. Няхай сабе мые на здароўе. Яго, Федзі, гэта не датычыць. Але назаўтра, калі Федзя з вудачкамі ў руках выйшаў з пакоя, услед за ім выбегла злосная Зоя.

— Ты куды гэта, — малойчык?

— Як куды? Ты што, хіба не бачыш? На рыбалку.

— Учора на стадыён, сёння на рыбалку. Не! Досыць з мяне! — не саромеючыся суседзяў, яна крыкнула скрозь слёзы...

— Усе мужы памагаюць сваім жонкам, а ты...

Федзя з дакорам паківаў галавой:

— Зюечка, ды што з табой? Я ж табе таксама памагаю. Калі ты летась хварэла, я і пакой падмеў, і сам сабе гузік прышыву.

А калі ты ў радзільным доме была, я нават суп варыў. Праўда, курыца не ўварылася, але сястра сказала, што мяса табе ўсё роўна нельга есці... Ты толькі не хвалойся, калі трэба, я табе і сёння памагу, вось толькі на рэчку збегаю.

— Можаш ісці! — са злосцю сказала Зоя і стукнула дзвярыма.

Федзя патаптаўся на месцы, чаравікі яго збянтэжана парывалі.

З васьмага пакоя выйшаў Іван Сакольскі.

— Што, брат, пачалося наступленне?

Федзя перасмыкнуў плячыма, быццам кажучы: «І чаго гэта ёй узду-малася?»

Сакольскі кінуў галавой у бок кватэры новых жыхароў.

— Прынёс іх чорт на наш калідор. Чакай, яшчэ не тое будзе. Бабы, яны што авечкі! Куды адна, туды і ўсе.

Увечары ў пакоі Сініцыных было ціха. Час ад часу быў чуваць толькі ласкавы голас Федзі, Зоя ж быццам анямела. А праз два дні, не вытрымаўшы асады, Федзя сядзеў на кухні і абіраў бульбу. Калі на кухню заходзіў мужчына, ён збянтэжана гаварыў:

— Нічога не паробіш, каманда ёсць каманда...

А калі заходзіла жанчына, Федзя паказваў ёй напалову абабраную бульбіну і пытаўся:

— Як вы думаеце, не дужа тоўстую лупіну я стругаю?

— Паглядзіце, — спагадліва сказала Ніна Сяргееўна, — вы парэзалі палец.

— Нічога, загоіцца, — бадзёра басіў Федзя, — як кажучы: «Цяжка ў вучэнні, лёгка ў баі».

Станіслаў Ігнатавіч, муж Ніны Сяргееўны, паглядзеўшы скрозь акуляры на Федзю, з жалем прамовіў:

— Бяда, як пірагі пачне пячы шавец, а боты шыць пірожнік.

— Хто гэта сказаў? — спытаўся Федзя. — Здаецца, гэта нешта класічнае?

— Так. Байка Аляксандра Сяргеевіча Гоголя «Не ў свае сані не сядай».

Федзя пачырванеў ад абразы і ледзь не адказаў грубасцю, але ў час стрымаўся.

Мінуў яшчэ тыдзень, другі, трэці і, як замыславата выказваў сваё думкі Станіслаў Ігнатавіч, эпідэмія самаабслугоўвання пранікла ва ўсе кватэры трэцяга паверха. Мужна і сурова трымалася толькі Ніна Сяргееўна. У кухні яна цяпер упарта маўчала, і толькі дома, перад мужам, давала волю свайму высакароднаму гневу:

— Ну, як табе гэта падабаецца? Федзю мые ў пакоі падлогу. Вокны брудныя, на столі павуцінне, а яна, дурная, і рада — Федзюка ёй падлогу памыў!

— Хоціць табе, Ніначка, — гаварыў Станіслаў Ігнатавіч, — няхай сабе мыюць на здароўе. А табе чаго нервавацца?

— А калі б ты бачыў, як Віця пёк аладкі, — не сунімалася Ніна Сяргееўна, — пацеха! То прыгараюць, то здыме зусім сырыя. Ды яна і сама пячэ не лепей.

Муж Ніны Сяргееўны цяжка ўздыхнуў:

— Ты пячэш цудоўныя аладкі, ты выдатная гаспадыня, але хоціць, хоціць, хоціць! Ты, канешне, прабач, але мне гэта не цікава. Дай жа мне, нарэшце, пачытаць газету!

— Ах, вось як! Табе гэта не цікава! Табе трэба пачытаць газету! Вельмі добра!

Ніна Сяргееўна раптам рэзка выключыла прас і стомлена апусцілася на канапу. У пакоі настала цішыня. Станіслаў Ігнатавіч з асалодай паглыбіўся ў газету. Ён прачытаў адну старонку, другую і раптам са здзіўленнем адчуў гэту незвычайную цішыню. Гучна цікаў будзільнік, астываў на прасавальнай дошцы прас, а Ніна Сяргееўна сядзела на канапе і... чытала газету.

Станіслаў Ігнатавіч павёў плячыма і ўзяў свежы часопіс.



Ён і не падазраваў, што ў яго жыцці наспяваюць вялікія змены.

...А назаўтра раніцой жыхары трэцяга паверха, ідучы па калідоры, бачылі, як Станіслаў Ігнатавіч нёс з умывальніка таз з вадою. Яго босыя ногі здаваліся незвычайна белымі, а светлыя палатняныя штаны, закасаныя да калена, надавалі яму смешны і нейкі няшчасны выгляд.

Зайшоўшы ў пакой, ён узяў анучу і, зірнуўшы на жонку, з некаторай надзеяй сказаў:

— А пад ложкам таксама мыць?..

Ніна Сяргееўна была бязлітасная:

— Ты ж не пераносіш, калі пад ложкам збіраецца пыл!

Надзея, якая тлела ў вачах Станіслава Ігнатавіча, у момант згасла.

Старанна намачыўшы анучу, ён прысеў на калені і, нагнуўшы галаву, схаваўся пад шырокім ложкам.

— Прывітанне рабочаму класу!

Ніна Сяргееўна не чула, як адчыніліся дзверы, яна пачула толькі вясёлы басок Федзі Сініцына.

Побач з Федзем стаялі Казуноў, Сакольскі і некалькі жанчын.

— Вы чаго сюды прыйшлі? — сурова спытала Ніна Сяргееўна. — Я, здаецца, гасцей да сябе не клікала.

Жанчыны выскачылі ў калідор, а Федзя спакойна сказаў:

— Не трэба саромецца. Мы ў парадку абмену вопытам.

Станіслаў Ігнатавіч вылез з-пад ложка мокры, брудны, з гузаком на ілбе.

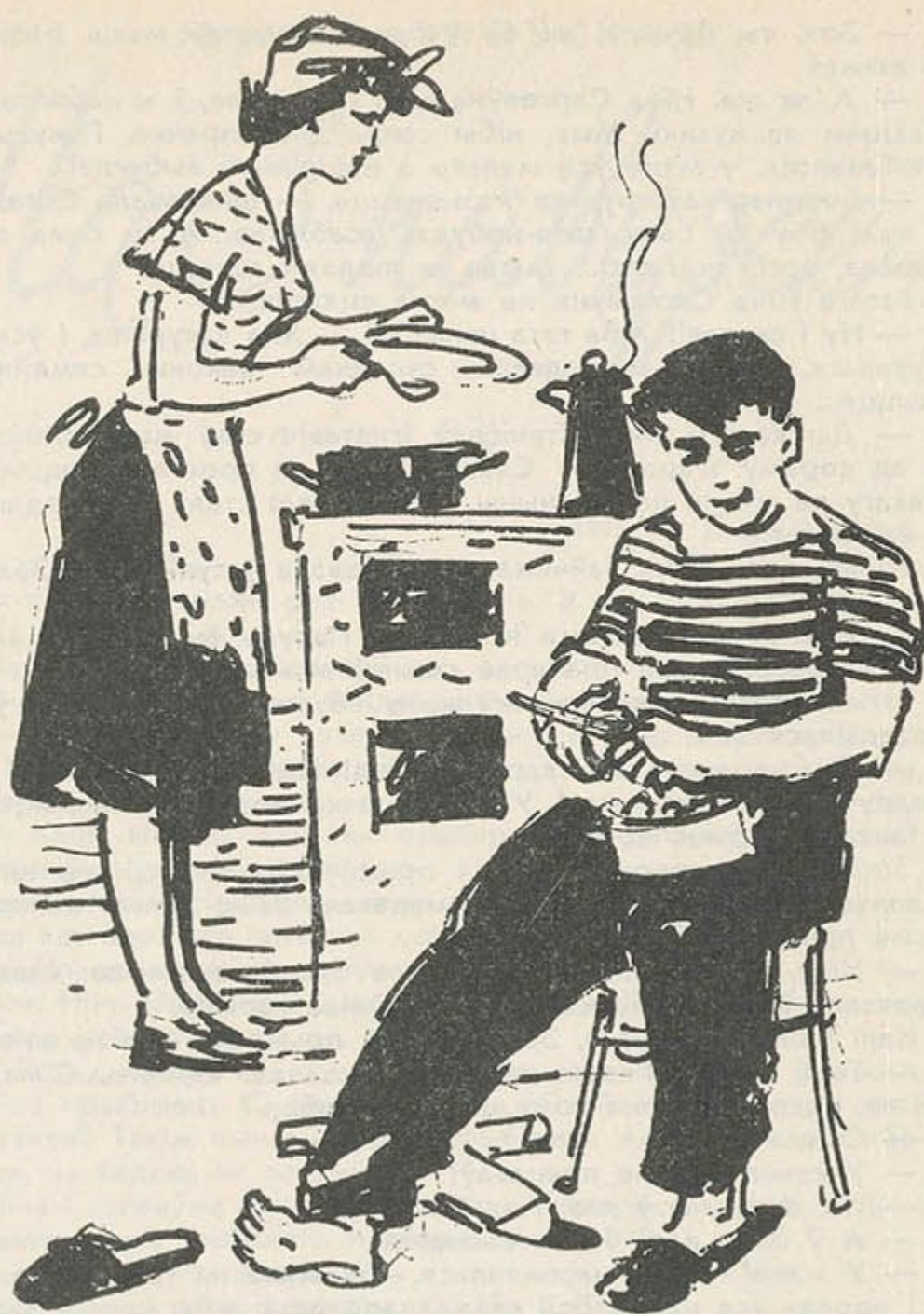
— Та-ак... — працягнуў Федзя, — выгляд у вас, можна сказаць, класічны.

— М-да... — сарамліва прамармытаў Станіслаў Ігнатавіч, — як сказаў Аляксандр Сяргеевіч Гогаль...

Федзя хітра падміргнуў.

— Не ўсё кату масленіца...

Яны глянулі адзін на аднаго і засмяяліся. Гэта быў смех змоўнікаў.



НЕ МАГУ МАЎЧАЦЬ

ДАРАГАЯ рэдакцыя! Прашу надрукаваць мае пісьмо. Мой абавязак загадвае мне не маўчаць, а раскажаць усім, як людзі дапамаглі мне вырвацца з рэлігійных пут і нава пабудоваць жыццё.

Я жонка былога слухача духоўнай семінарыі. Што прымусіла яго пайсці туды вучыцца, а потым кінуць семінарыю?

Памятаю той вечар, калі прыехаў да нас мой бацька (ён быў папом) з маці, і было вырашана, каб муж ехаў у семінарыю.

Маці сказала: «Чаго ты ўпарцішся? Табе ж лягчэй будзе і зараз і потым. Мы дзяцей возьмем, дагледзім не горш за цябе. Мужу дапамагаць амаль што не трэба, ён будзе на забеспячэнні семінарыі, а на сябе заробіш. А потым станеш пападдзёй, будзеш жыць, як пані. Я ўсё жыццё толькі і мару, каб ты была жонкай папа».

Слёзы сціснулі мне горла, і я, нібы ў сне, сабрала дзяцей і аддала іх сваёй маці, не ведаючы таго, што я іх губляю надоўга, губляю для сябе.

Калі прыйшла ў пустую хату пасля дзіцячага шуму, я не знаходзіла сабе месца. І зноў, як у бацькоўскім доме, калі я была яшчэ дзяўчынай, адзіным маім супярэчэннем стала малітва. Доўга стаяла я на каленях, паўтараючы напалавіну забы-

тых малітвы. Яны блыталіся ў галаве, і я, абліваючыся горкімі слязмі, гаварыла нейкія свае, адной мне зразумелыя словы пра маіх дачушак.

Калі я была дзяўчынай, жылі мы ў вёсцы Малева, пад Нясвіжам. Любіла я тады маліцца іконе Міколы-Цудатворца. Прасіла яго, каб сатварыў цуд, паслаў у мой змрочны дом веселосць, каханне і радасць. Папоўскі дом быў вялікі, няўтульны і нязграбны. Наша сям'я жыла ў адным пакоі і толькі летам — у двух, астатняе памяшканне пуставала. Адзін пакой займала пажылая калгасніца. Толькі з гэтай жанчынай я магла бачыцца і гутарыць. Болей не было каму раскажаць мае сакрэты. Маці не любіла мяне, а бацьку хіба раскажаш!

Усё гэта пакінула ў маім характары недавер'е да людзей, прыхваціла да малітваў. Молячыся цэлымі гадзінамі, не адчувала стомы. З якой любоўю я прыбірала ў царкве, прыносіла свежыя кветкі, мыла, фарбавала, паднаўляла іконы! Не ведаю, ці рабіў бы гэта хто яшчэ так шчыра. І так мне было добра, але нядоўга. Падрастаючы, я ўбачыла крывадушнасць, хцівасць царкоўных служак. Стараста царквы, псаломшчык і іншыя служкі ішлі ў царкву не маліцца, а нажывацца на веруючых. Пасля службы, у тым самым божым храме, дзе паўгадзіны таму назад яны з

замілаваннем маліліся, узнікалі спрэчкі з-за грошай. Я ненавідзела гэтых людзей і бегла ад іх дадому.

І ўжо тады ў маім сэрцы ўзнікала сумненні ў існаванні бога, але я з малітвай гнала ад сябе гэтыя думкі, прасіла бога, каб ён прабачыў мне мае грахі. Мiane цягнула да людзей, і разам з тым яны мяне палыхалі. Я не ведала, дзе знайсці сваё месца, дзе скарыстаць свае сілы, і пакорліва слухалася бацькоў. Людзі лічылі мяне шчаслівай. Але хіба гэта была праўда?

Я прасіла бога ўціхамірыць маці і зрабіць так, каб яна адпусціла мяне вучыцца або працаваць. Але дарэмна. Яна хацела бачыць мяне «матушкай», пападдзёй. І я ўвесь час была адна, мне не дазвалялі ні з кім дружыць, нікуды не пускалі, толькі зрэдку ў кіно, і то калі карціна гістарычная і не было паста.

Царква і дом, хатняя работа і малітвы — вось і ўсё мае заняткі. Не цяпелася вырвацца з-пад улады бацькоў, і адзіным ратункам я лічыла замужжа.

Калі я выйшла замуж, то вельмі пасябрала са свякрухай. Мілая, добрая жанчына, якая пахавала забітага немцамі мужа, 18-гадовага сына, сваю маці (і ўсё гэта за адзін год!), яна добра разумела мяне і палюбіла, як родную дачку. Паступова жыццё наладжвалася. Але мой муж не прывык да бытавых нягод, адступаў перад

цяжкасцямі, якія трапляліся ў жыцці. Пошукі лёгкага шляху прывялі яго ў семінарыю.

Гады разлукі з сям'ёй давалі сябе адчуваць. Дзеці адвыклі ад бацькі, ён іх вельмі рэдка бачыў і не мог ўздзейнічаць на іх выхаванне, ды і сам пачынаў адвыкаць.

Нярэдка разгараліся спрэчкі з мужам. «Што за жыццё ў нас, — казала я яму, — няўжо ты не бачыш? Нашай меншай дачушцы чацвёрты гадоў, а ты хоць раз парадаваўся з яе?»

Зразумейце, дарагая незнаёмая жанчына, чытачка майго пісьма, што я перажыла. Мацярынскія пачуцці не пакідаюць мяне ні на адну хвіліну. Засмяецца дзіця ці скажа новае слова, ці ступіць першы крок — усё гэта не для мяне. Яно хоць ведае мяне, але я для яго — чужая. Дзіцячая любоў, шчырая і чыстая, аддадзена не мне. Чым заслужыла я такую кару? У чым мая віна? У тым, што згадзілася, каб муж вучыўся ў семінарыі.

Я разумела, што нашы дзеці не маюць патрэбнага выхавання. Памятаю такі выпадак. Мая трохгадовая дачка прыйшла ў магазін і, не разумеючы, дзе яна знаходзіцца, стала на калені і перахрысцілася. Людзі, якія бачылі гэта, з асуджэннем глянулі на мяне. Навошта я вучу гэтаму дзіця? А мая маленькая дачушка зрабіла так, як вучылі дзядуля і бабуля. Яе так выхавалі. А што ў яе былі за гульні? Пахаванне ката, хрышчэнне лялькі, царкоўныя спевы...

Не магу паверыць чалавеку, які раптам скажа: «Я ўсё жыццё верыў у бога, а з сённяшняга дня больш не веру». Не так проста выбрацца з пуцяў рэлігіі. На гэта патрэбны пэўны час. Сябры давалі мне кнігі пра паходжанне чалавека, пра ўтварэнне свету, хрысціянства.

І кнігі, і шчырыя, разумныя сябры па працы дапамаглі мне вызваліцца ад таго, што прыгнятала мяне доўгія гады.

Стала я ўгаворваць мужа кінуць семінарыю, пайсці працаваць. Пасля доўгіх ваганняў, паслухаўшы мяне і сваю маці, ён звярнуўся да работнікаў гарсавета, каб дапамаглі яму наладзіць жыццё. Яму не адмовілі, а, наадварот, дапамаглі ўсім, чым толькі маглі. Цяпер муж працуе і вучыцца ў тэхстыльным тэхнікуме на вячэрнім аддзяленні. Дзеці мае ў дзіцячым садзе. Нам далі добрую кватэру. Не пазнаць цяпер майх дзяўчынак. Яны захапляюцца гульнямі, песнямі, вершамі, сталі жывыя, вясёлыя, знік з іх тварыкаў выраз панурай пакорлівасці і баязлівасці. Нават бабуля і дзядуля прызнаюцца, што дзеці выходзяць правільна. Я ведаю цяпер: не трэба чакаць помачы ад бога, а можна вось так, як я, узяць і перайначыць сваё жыццё. Я сумленна працую, гадую сваіх дзяцей, живу паўнацэнным жыццём, як і ўсе савецкія жанчыны. І самае вялікае маё жаданне — каб пісьмо маё прачыталі жанчыны, якія яшчэ знаходзяцца пад уладай рэлігійнага дурману, каб яны зразумелі, што бога няма, а чалавек сам творца свайго шчасця.

Раіса КАРАЧУН

г. Баранавічы.

Памагайце вашым дзецям добра вучыцца

ВУЧЭННЕ — гэта сур'ёзная праца для школьнікаў, яна патрабуе вялікіх намаганняў. Паспехі ў навучанні залежаць у вялікай ступені і ад дапамогі бацькоў.

Мне даводзілася бачыць такія выпадкі, калі дзеці прыходзяць у школу не падрыхтаваўшы ўрокаў, пісьмовыя работы выконваюць абы як, неахайна. Звычайна бацькоў такіх дзяцей запрашаюць у школу. Пасля наведання школы яны бяруцца за выхаванне сваіх дзяцей, але мінае час, і зноў усё ідзе па-старому.

Пачынаючы з першага класа, трэба прызваць дзяцей, каб яны трымалі ў парадку свае падручнікі, сшыткі і іншыя школьныя прылады.

У асобных сем'ях бывае так: вучань сеў рабіць урокі, а ў гэты момант маці кажа яму: «Вова, збегай у магазін! Вова, прынясі вады!» Часта адрываючыся ад заняткаў, школьнік паступова расслабляе ўвагу і губляе цікавасць да вучобы. Гэта не азначае, што вучань не павінен дапамагаць старэйшым. Аднак лепей загадзя спланавана яго абавязкі па гаспадарцы і сачыць, каб ён выконваў іх перш чым сесці за ўрокі або пасля падрыхтоўкі хатніх заданняў. Паспяховая вучоба школьніка ў вялікай ступені залежыць ад таго, як выконваецца дзённым рэжым, распарадак дня.

Вучню першага класа напамніце, як трэба правільна сядзець, трымаць аловак. Дапамажыце яму засвоіць абавязкі вучня. Няхай ён рытуе ўрокі не адразу, як прыйдзе са школы, а пасля абеду і адпачынку.

Пасля 40—50 хвілін работы над заданнем устанавіце 10-хвілінны перапынак. Ёсць вучні, якія не любяць рухомах пуляў, фізічнай працы. Пасля школы такія дзеці бяруцца выконваць хатнія заданні, а выканаўшы іх, увесць вольны час чытаюць кніжкі. Яны мала бываюць на паветры, часта чытаюць да позняй ночы. Як правіла, такія дзеці бледныя, вялыя, часта хварэюць. Тут патрэбна ўмяшанне бацькоў.

Не ўсе бацькі могуць правярць, ці правільна зроблена хатняе заданне па пісьму і арыфметыцы. Але паглядзець, ці акуратна яно выконваецца, — гэта могуць усе. Ніколі не трэба рабіць за вучня тое, ці іншае заданне. Вядома, калі дзіця не можа рашыць заданне, то дапамажыце яму разабрацца.

Вялікае значэнне мае правільна арганізаванае пазакласнае чытанне ў сям'і. Чытанне мастацкай літаратуры не толькі садзейнічае агульнаму развіццю дзіцяці, але ўдасканальвае навыкі чытання, спрыяе павышэнню пісьменнасці. Падбірайце мастацкую літаратуру адпаведна ўзросту вашага дзіцяці. Купляйце дзецям кнігі, чытайце ім уголос, разам з дзецьмі абмяркоўвайце прачытанае.

Хлопчык чытае цікавую кнігу. Яму хочацца самыя цікавыя мясціны прачытаць маці. «Мама, паслухай!» — просіць ён. У адказ маці сярдзіта кажа: «Адчапіся, мне няма часу». Вядома, такія адносіны бацькоў вельмі засмучаюць дзяцей.

Вопыт паказаў, як карысна бацькам своечасова адзначаць першыя поспехі вучня, падтрымаць яго.



Пасля работы.
Фота У. Сівалана.

«Наша дачка раней атрымлівала двойкі па матэматыцы, — расказвае мне маці вучаніцы Івановай, — але, заўважыўшы першыя зрухі, мы ў сям'і сталі яе падбадзёрваць, усяляць веру ў свае сілы. Яна стала больш працаваць над дадатковымі заданнямі і хутка справілася з недаступнай, як ёй здавалася, матэматыкай самастойна».

Вялікую шкоду наносяць бацькі, якія ўвесь час падкрэсліваюць няздольнасць сына або дачкі. Дзяўчынцы цяжка даецца матэматыка, ёй ставяць двойкі, у школе пра яе гавораць як пра няздольную, адстаючую.

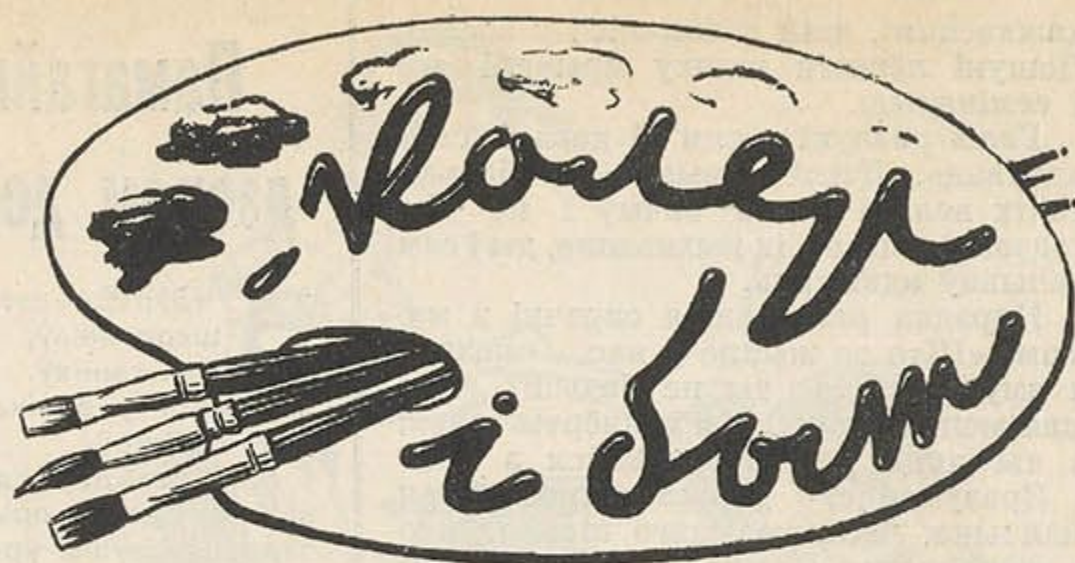
У прысутнасці дачкі маці кажа да суседкі: «Твая дачка, бач, выдатніца, здольная, а вось з маёй, мусіць, нічога не будзе, няма ў яе ніякіх здольнасцей». Пачуўшы ад маці такія словы, школьніца губляе веру ў свае сілы, менш цікавіцца вучобай.

Прыходзіцца сустракацца і з такімі выпадкамі, калі бацькі жорстка караюць дзіця за дрэнныя адзнакі. Яны наносяць яму не толькі фізічны, але і душэўны боль, прыніжаюць чалавечую годнасць маленькага грамадзяніна. Гэта не толькі не паляпшае паспяховасць. Наадварот, у школьніка нараджаецца нянавісць да бацькоў, настаўнікаў, нават да сяброў. Такі вучань, з затоенай крыўдай, азлоблены, напалоханы, стараецца нашкодзіць (псуе школьную маёмасць, зрывае ўрокі) ці робіцца зусім абыякавым да ўсяго навакольнага. Такія дзеці, як правіла, вучацца дрэнна.

Бацькі павінны падтрымліваць аўтарытэт настаўніка. Дзіця не можа паспяхова вучыцца ў настаўніка, якога яно не паважае. А між тым нярэдка бывае, што ў прысутнасці дзяцей бацькі асуджаюць паводзіны настаўніка. Разглядаючы адзнакі ў сшытках свайго сына, бацька кажа: «Гэта адзнака пастаўлена няправільна, вось пайду ў школу і там разбярэся». Можна і трэба пагаварыць з настаўнікам, але дзеці не павінны пра гэта ведаць.

Каб школьнік захапіўся, зацікавіўся вучобай, трэба добра разумець яго псіхалогію, ведаць індывідуальныя асаблівасці дзіцяці. А гэта можна зрабіць толькі пры цеснай сувязі бацькоў са школай. Кожны вучань, калі ён здаровы, можа і павінен паспяхова вучыцца. Нават у самым слабым вучні ёсць добрыя зачаткі, і іх трэба цярпліва развіваць.

М. ЛЯЦЕЦКАЯ,
старшы навуковы супрацоўнік
Інстытута педагогікі.



КОЛЕР адыгрывае велізарную ролю ў жыцці чалавека. Звычайна чалавек, заняты работай, штодзённымі справамі, не задумваецца над гэтым. Але кожны абавязкова імкнецца да чыстага, звонкага колеру. Прычым гэтае імкненне такое ж натуральнае, як імкненне да радасці, да сонца, да хараства.

Велізарная сіла ўздзеяння колеру асабліва моцна адчуваецца ў жывапісе, дзе колер з'яўляецца важнай састаўной часткай карціны, сродкам перадачы ўсяго строю думак і пачуццяў мастака, мовай, якой мастак гаворыць з гледачом.

Колер не цяжка прымусіць «працаваць» на чалавека. Правільна выкарыстоўваючы спалучэнне колераў, можна зрабіць вельмі прыгожым сваё жыллё. Разам з тым выпадкова падобраныя, непрадуманыя колеры парушаюць гармонію, цэласнасць, прыгажосць. Яны даюць або стракату, крыклівую мешаніну колераў, або шэрую, убожую гаму, якая выклікае пачуццё тугі, смутку. Чалавечыя жыллё мае сваю паэзію і прыгажосць. Колер—адзін з важнейшых кампанентаў, з якіх складаецца гэтае паняцце прыгажосці.

Цёмны пакой можа стаць намнога святлейшым, калі правільна падобраць колеры. Напрыклад, жоўты колер найбольш адпавядае гэтай мэце, бо ён стварае ўражанне асветленасці пакоя сонечным святлом.

Колер заўсёды павінен ўлічвацца як адзін з важнейшых фактараў стварэння адпаведнай абстаноўкі для жыцця і быту людзей.

Даўно вядома, што прыгожа сервіраваны стол выклікае апетыт. Прыгожая сервіроўка стала, утульная абстаноўка ствараюць добры настрой, павышаюць жыццёвы тонус. Таму трэба старацца, каб абстаноўка, сервіроўка стала, падбор колераў тых прадметаў, якія акружаюць чалавека, упрыгожвалі яго жыццё.

Некаторыя думаюць, што патрэбны спецыяльныя веды для авалодання колерам і ўмелага скарыстання яго. На самой справе гэта не так. Частка людзей ад нараджэння валодае мастацкім пачуццём і пачуццём колеру, іншыя могуць набыць яго. Кожнаму даступна разуменне колеру і яго ўжыванне.

Ёсць пэўныя ўяўленні аб выкарыстанні колеру, якія склаліся на аснове вопыту, традыцый многіх пакаленняў.

Чырвоны колер заўсёды ўспрымаўся як самы радасны, актыўны, святочны. Аднак злоўжываць чырвоным колерам ва ўбранні дома не трэба — ім неабходна карыстацца вельмі асцярожна, уводзячы яго ў невялікай колькасці: крэсла, падушка для канапы, ваза, некалькі яркіх кветак — звычайна гэтых колеравых удараў бывае дастаткова, каб ажывіць і ўпрыгожыць пакой.

Вельмі важна ўлічваць ролю кожнай каляровай плямы ў пакоі. Напрыклад, пакладзены на падлогу дыван можа аб'яднаць кампазіцыяй і колерам якую-небудзь групу мэблі (столік і крэсла, каналу і столік), дапамагчы стварыць утульны куток.

Хоць яркія колеры і рэчы веселяць нас і радуюць вока, але калі гэта яркасць пераходзіць у стракатасць, калі ў пакоі не адна-дзе яркія плямы, а ўвесь ён напоўнены яркімі рэчамі, якія спрачаюцца адна з адной, то цалкам разбураюцца ўсякая ўтульнасць і прыгажосць. Пажадана абмежаваць колькасць колераў у пакоі да трох-чатырох, каб не было стракатасці: напрыклад, жоўты, блакітнаваты, сіні, бэзавы; бэж або мяккі шэры з яркімі чырвонымі або сінімі ўкрапленнямі (драпіроўка, абіўка, падушка). Калі мэбля абабіта тканінай мяккага шэрага колеру, то фіранкі яркага звонкага колеру вельмі ажыўляюць пакой. Гэтак-сама да мэблі і сцен спакойных таноў пасуе яркая паласатая абіўка і фіранкі.

Колер можа ўплываць на адчуванне прасторы. Халодныя фарбы — блакітная, светла-зялёная — ствараюць адчуванне большай прасторы ў параўнанні з чырвонай і карычневай. Яны нібыта «рассоўваюць» сцены і робяць пакой больш свабодным, а пакой, афарбаваны ў карычневых, тэракотава колеры, як бы памяншаецца, але затое часта здаецца больш утульным. Выкарыстоўваючы гэтую ўласцівасць колеру, напрыклад, у доўгім пакоі, мы можам

пафарбаваць бакавыя сцены ў цямнейшыя колеры (тэракота-карычневых), а абедзве тарцовыя — у светлыя (крэмавы, бэж). Светлая паверхня зрокава здаецца большай і нібыта набліжаецца да нас, таму пакой будзе здавацца карацейшым больш «квадратным». Гэтак сама можна змяніць уражанне аб вышыні памяшкання. Напрыклад, пакой з вельмі высокай столлю можна фарбаваць не да самага верху, а верхнюю (невялікую) частку сцяны і столь пафарбаваць у аднолькавы колер, прычым гэта не абавязкова павінен быць белы колер — ён можа быць крэмавы, жоўты, блакітны і г. д. У нізкіх і сярэдніх вышынях памяшкання панелі і наогул гарызантальны падзел сцен не раіцца. Усім вядома таксама, што пакой, які выходзіць на поўнач, лепш фарбаваць у светлыя і цёплыя таны, а сонечны пакой можна пафарбаваць у больш цёмныя і халодныя.

Цяпер ва ўнутранай аддзелцы памяшкання стараюцца пазбягаць яркіх таноў, такіх, як чырвоны, аранжавы, сіні (іх уводзяць у невялікай колькасці), і аддаюць перавагу спакойнейшым танам. Чым ярчэйшыя і багацейшыя фарбы, тым больш яны стамляюць вока; для адпачынку воку неабходны нейтральныя, мякчэйшыя колеры. Апрача таго, трэба ўлічыць, што ў наш век, век хуткага транспарту, велізарных хуткасцей, інтэнсіўнасці вулічнага руху, мільвання святла і светлавых рэклам, афіш (асабліва ў вялікіх гарадах), вока хутчэй стамляецца і дома шукае адпачынку ў спакойнай абстаноўцы, шукае няяркіх, неназойлівых колераў.

Спалучэнне колераў можа быць самае разнастайнае. Аднак вельмі многае ў іх спалучэнні залежыць ад месца, дзе гэтыя колеры ўжываюцца.

У прыродзе зялёнае і блакітнае спалучаецца самым натуральным чынам. Здаецца, няма нічога прыгажэйшага за зялёныя лясы і блакітнае неба, а між тым спалучэнне блакітнага з зялёным, перанесенае ў адзенне, ва ўбранне дома, часта бывае непрыгожае, непрыемнае. Чырвоная ружа на зялёным сцябле можа выклікаць захапленне, а тыя ж колеры ў сукенцы, ва ўбранні невялікага пакоя могуць здацца рэзкімі і крыклівымі.

Народныя дываны часта даюць нам цудоўныя ўзоры спалучэння мноства самых яркіх колераў; гэтыя ж колеры ў адзенні могуць рабіць уражанне стракатасці і безгустоўнасці.

Усім вядома, напрыклад, што спалучэнне чорнага з белым у адзенні вельмі прыгожае, але тыя ж колеры ў памяшканні будуць здавацца рэзкімі.

Адзін і той жа колер па-рознаму ўспрымаецца на сонцы, яркім летнім днём і ў ценю або ў пахмурны дзень.

Яркае адзенне ў веснавы або летні дзень, калі паветра празрыстае, свеціць сонца, навокал зелянее лісце, здаецца натуральным — чалавек, як кажуць, «упісваецца» ў пейзаж, гарманічна зліваецца з прыродай. Калі ж ён гэтак ярка апранецца ў шэры, пахмурны дзень — яго касцюм здаецца недарэчным, чужым у прыродзе, ён не гарманіруе з навакольнай абстаноўкай.

Вядома, нельга даваць гатовыя рэцэпты на ўсе выпадкі жыцця, для ўсіх людзей і для кожнай абстаноўкі. Такіх рэцэптаў няма. Аднак нейкія агульныя прыныцы і прыёмы існуюць, і іх неабходна ўлічваць. Пры правільным і ўмелым выкарыстанні колеру можна шмат чаго дабіцца, упрыгожваючы сваё жыллё.

М. ЧАРЭЙСКАЯ



— З таго часу, як маіх дзяцей калгас уладкаваў у дзіцячы сад, на душы стала так спакойна... Закіпела работа ў маіх руках, — расказвае даярка калгаса імя Карла Маркса Ольга Губашына.

Для дзяцей калгаснікаў

забываць!» — часта напамінае Алена Міхайлаўна. І дзеці стараюцца быць ветлівымі, вучацца добра паводзіць сябе за сталом, выконваць рэжым.

...Невялікая ўтульная веранда, на вокнах якой вісяць цюлевыя фіранкі, а каля сцен стаяць вузкія шафкі, вядзе нас у сталовую і ў пакой, дзе расставлены нізкія столікі з пацкамі і такія ж нізкія крэселы — якраз па росту маленькіх гаспадароў гэтага дома. На падаконніках, чыста вымытых нястомнай прыбіральшчыцай — калгасніцай Зояй Імбіцкай, — жывыя агеньчыкі бальзімінаў. Мы праходзім у спальні. Уздоўж пафарбаваных у блакітныя і белыя таны сцен стаяць маленькія ложка з бялюкімі прасцінамі і падушкі. Тут царства цішыні і спакою, дзіцячых сноў і чыстых мар.

«Дзіцячы сад пры калгасе — гэта для нас такое шчасце», — кажуць у адзін голас жанчыны.

Даярка Ольга Губашына, якая прыехала нядаўна ў гэты калгас з Варашылаўскага сельсавета, дзе дзіцячага сада няма, гаворыць: «Шчырае дзякуй праўленню нашага калгаса за клопаты аб жанчынах-маці, за тое, што яно ні прадуктаў, ні грошай не шкадуе для дзяцей калгаснікаў».

— Гэта праўда, — пацвярджае загадчыца Алена Міхайлаўна. — Наш старшыня Васіль Васільевіч Кукавіцын лепшы за іншага бацьку роднага для маіх выхаванцаў. Я з ім нават меню для дзяцей абмяркоўваю, і ён часта сам мне падказвае: «Дзетак трэба было б курацінай падкарміць. Не саромейся, Міхайлаўна, прасі, што трэба, для сада...» Ну, а калі калгас не мае якіх-небудзь прадуктаў, то ў сельпо купляем, і за ўсё, вядома, калгас плаціць. З бацькоў-калгаснікаў ні капеечкі не бяром.

Сад на поўным забеспячэнні калгаса! У сярэднім утрыманне аднаго дзіцяці ў садзіку каштуе 15—16 рублёў на месяц. Штат сада таксама на ўтрыманні калгаса.

У калгасным дзіцячым садзе выхоўваюцца дашкаляты, маці якіх працуюць на самых розных участках грамадскай вытворчасці. Маленькая Люба Сцежка — дачка агранома, у Тамары і Вовы Бадычык маці — паштальён, у Машы і Пеці Маланкі — палявод, у Галачкі Аўсянік маці — даярка...

Побач з вішнёвымі і яблыневымі садамі расце ў калгасе імя Карла Маркса яшчэ адзін сад — дзіцячы...



— Як спаў сёння, Алесік? — пытаецца Алена Міхайлаўна Міхайлава, загадчыца калгаснага дзіцячага сада. Алесік толькі ўсміхаецца: ён яшчэ не ўмее гаварыць, яму ўсяго паўтара года...

І хоць ён яшчэ не круглы год працуе, а з мая да глыбокай восені (пакуль бульбу з поля ўбярэць), гэты сад — прадвеснік той вялікай справы, пра якую ў праекце Праграмы Камуністычнай партыі сказана: «Забяспечыць шчаслівае дзяцінства кожнаму дзіцяці — адна з найбольш важных і высакародных задач будаўніцтва камуністычнага грамадства».

А. НІКІЦІНА
Фота аўтара.

Пухавіцкі раён.

— Мы ўсё ўмеем рабіць: і песні спяваць, і сябраваць, і дапамагаць адзін аднаму...



РАННЯЯ пазалота, быццам застыўшыя сонечныя блікі, лягла на цяжкія ад плоду галіны яблынь. Восень на парозе, але ёй яшчэ не адчынілі насцеж дзверы: «хоць ты і багатая і шчодрая, але пачакай крышку, дай нам уволью нагуляцца-набегацца». Здаецца, якраз гэта і было напісана на вясёлых тварых дзетвары з калгаса імя Карла Маркса Пухавіцкага раёна. Дзеці ішлі з няняй на прагулку да Свіслачы, аб нечым ажыўлена перагаворваліся і цікаўна пазіралі на навакольны свет. Прыгадаліся словы А. С. Макаренкі: «дзеці — гэта цудоўны яблыневы сад», «гэты сад — наш, і тут права ўласнасці гучыць, чэснае слова, чароўна».

Дзеці гулялі каля рэчкі, вадзілі карагоды на сонечнай палянцы, збігалі з берага і спрабавалі босай нагой ваду... Думалася, што цяжка будзе іх уціхамірыць. Але няня Аляксандра Іванаўна Яськевіч зірнула на гадзіннік, пляснула разы два ў далоні, што азначала: «Увага!», і дзеці зараз жа пастроіліся ў пары. «Час дадому, дзеткі: полудзень чакае». Няхай толькі хто-небудзь на полудзень спозніцца, што тады скажа строгая, але такая добрая Алена Міхайлаўна Міхайлава, іх загадчыца? Не любіць яна, каб дзеці «рэжым ламалі». А ў іх, у калгасным дзіцячым садзе, увесь дзень па рэжыму распісаны. Вось, напрыклад, пасля абеду неабходна паўтары гадзіны спаць — і ўсе спяць, пасля сну, перад полуднем — прагулка «для апетыту» — і ўсе гуляюць. «Дзеткі, дысцыпліну не

ДЛЯ КОРМЯЧАЙ МАЦІ

Што трэба рабіць, каб у кормячай маці было больш малака? Добра робяць жанчыны, якія задумваюцца аб гэтым яшчэ ў перыяд цяжарнасці.

Каб забяспечыць добрае выдзяленне малака, трэба перш за ўсё захоўваць правільны рэжым працы, адпачынку, харчавання. Вельмі важна падрыхтаваць грудныя залозы да гэтай важнай функцыі. Цяжарная жанчына павінна кожны дзень абмываць цёплай вадой верхнюю частку цела і асабліва грудзі. Гэта спрыяе зацвярдзенню далікатных скурных покрываў у сасковым арэале. Калі сасок плоскі або ўцягнуты, пастарайцеся змяніць яго форму: адцягвайце сасок пальцамі або малакаадсосам.

Малако ў грудзях жанчыны, якая нарадзіла першы раз, накопліваецца пазней, як пры паўторных родах. Таму карміце дзіця строга ў вызначаны час; абавязкова сцэджвайце малако, якое застаецца ў грудзях пасля кармлення; у адно кармленне не давайце дзіцяці абедзве грудзі, бо тады яно прывыкне высмоктваць першыя порцыі малака, якія лёгка выдзяляюцца, і не навучыцца высмоктваць яго да канца.

Нявысмактанае малако, якое застаецца ў грудзях пасля кармлення, затрымлівае ўтварэнне новых порцый.

Малака становіцца менш, яно, як кажуць, «перагарае». Калі вы прапускаеце адно з кармленняў, то сцадзіце ўсё малако з той грудзі, з якой трэба было карміць дзіця.

Павелічэнню колькасці малака спрыяе масаж грудных залоз (мяккімі кругавымі рухамі) і аблучэнне іртутна-кварцавай лампай, якое праводзіцца па назначэнню ўрача.

Кормячая жанчына павінна есці болей, як заўсёды, пераважна стравы з гародніны і круп, супы. Піць трэба таксама на 2—3 шклянкі болей: асабліва добра дзейнічае чай з малаком. Але калі кормячая маці будзе піць за надта многа, то можа парушыцца сардэчная дзейнасць, а колькасць малака не павялічыцца.

Карысна за 20—30 хвілін да кармлення з'есці трохі фруктаў або вугляводзістай салодкай ежы: 10—15 грамаў мёду, пасцілы, мармеладу. Ужываць многа мёду, шакаладных і соевых цукерак не раім, бо ад гэтага ў дзіцяці можа развіцца парушэнне абмену рэчываў — эксудатыўны дыятез.

Цудоўным сродкам для павелічэння малака лічацца вітаміны, асабліва вітамін С. Звыш асноўнага рацыёну кормячай жанчыне патрэбна 300 міліграмаў вітаміну

С. 150 грамаў соку чорных парэчак або лімона маюць, прыкладна, такую колькасць. Можна ўжываць і аптэчныя прэпараты вітаміну.

Вітамін А, які ёсць у моркве, памідорах, салаце, шпінаце, паляпшае якасць малака. Вітамін В (па 3 міліграмы на дзень) і нікацінавая кіслата — вітамін РР (па 25 міліграмаў) спрыяюць павелічэнню колькасці малака ў маці.

Кормячая жанчына не павінна курыць, бо нікацін праз малако трапіць у арганізм дзіцяці і можа выклікаць цяжкае атручэнне. Апрача гэтага, курэнне памяншае колькасць малака ў грудзях. Катэгарычна забараняецца ўжываць спіртныя напіткі, няхай сабе і слабыя.

І. П. ЕЛІЗАРАВА,
кандыдат медыцынскіх навук.

КАЛІ Ў ДЗІЦЯЦІ НАСМАРК...

Адно з найбольш частых захворванняў дзяцей ранняга ўзросту — востры насмарк, запаленне слізістай абалонкі носа.

Насавая поласць дзіцяці маленькая, насавыя хады вузкія, слізістая абалонка носа далікатная, з мноствам краваносных сасудаў. Калі ў груднога дзіцяці хоць крыху закладзен нос, то гэта можа стаць пачаткам сур'ёзнага захворвання. Набуханне слізістай абалонкі звужае і без таго вузкія паветраносныя шляхі.

Асабліва цяжка пераносіць грудное дзіця насмарк у час кармлення. Яно хутка стамляецца, задыхаецца, а нярэдка і зусім адмаўляецца ад малака. Расстройства харчавання — частае ўскладненне пры насмарку ў грудных дзяцей.

Запаленне слізістай абалонкі верхніх дыхальных шляхоў у маленькіх дзяцей можа

выклікаць запаленне сярэдняга вуха.

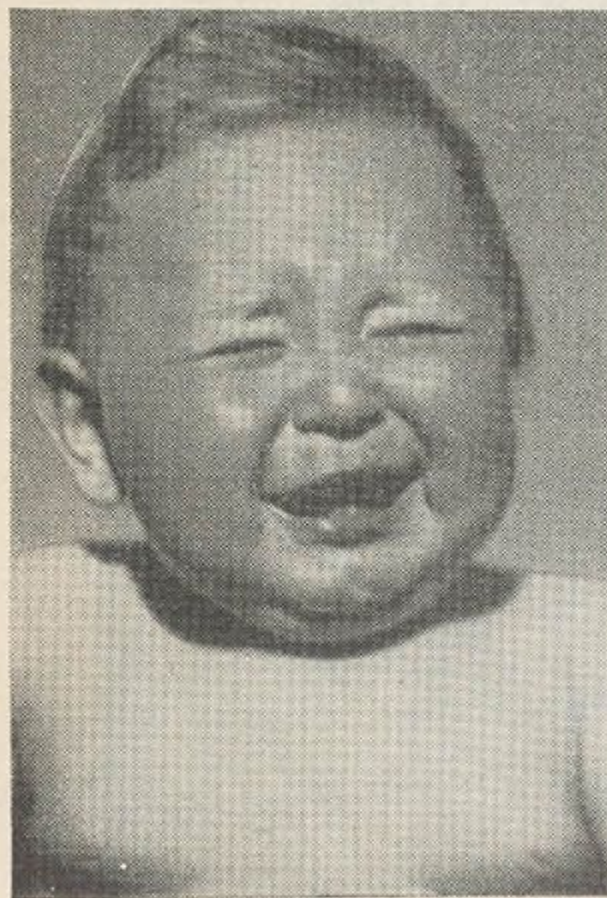
У дзяцей старэйшага ўзросту насмарк можа ўзнікнуць і як пачатковая форма інфекцыйных захворванняў — адзёру, шкарлятыны, коклюшу, грыпу.

Востры насмарк у маленькіх дзяцей амаль заўсёды працякае без павышэння тэмпературы, і на працягу 5—10 дзён дзіця папраўляецца. Пры цяжкай форме насмарку дзіця кепска есць, худнее, неспакойна спіць, лёгка раздражняецца. У яго бываюць ваніты, панос, тэмпература павышаецца.

Бывае, што запаленне слізістай абалонкі носа і насалоткі пераходзіць на ніжэйляжачыя участкі дыхальных шляхоў, выклікаючы запаленне гартані, лёгкіх.

У слабых дзяцей востры насмарк, калі ён часта паўтараецца, можа перайсці ў хранічны. Частыя насмаркі па-

Харошыя нашы дзеці!



рушаюць правільны крова-
зварот і жыўленне тканак
носа. Слізістая абалонка губ-
ляе сваю супраціўляльнасць,
і хваробатворныя мікробы
знаходзяць тут добрае па-
жыўнае асяроддзе для раз-
мнажэння.

Іншы раз насмарк пачына-
ецца і ад таго, што ў нос
трапляе іншароднае цела.
Бывае, што ў час гульні дзе-
ці засоўваюць у нос гузікі,
семачкі, арэхі, гарох ці ін-
шыя невялікія рэчы. Нос
прыпухае, і паяўляецца так
званы аднабаковы насмарк.
Аб прычыне яго бацькі рэд-
ка здагадваюцца. Але ў тых
выпадках, калі бацькі знахо-
дзяць у дзіцяці іншароднае
цела, не раім выдаляць яго
самім. Трэба звярнуцца да
ўрача. Калі іншароднае цела
будзе вынята, насавое дыхан-
не ў дзіцяці аднаўляецца і
насмарк знікае.

У маленькіх дзяцей нагля-
даецца таксама асабліва
форма так званага алергічна-
га насмарку, з частым чхан-
нем і вялікімі вадзяністымі
выдзяленнямі. Ён можа зале-
жаць ад парушэння абмену
рэчываў, аднастайнага харча-
вання, недахопу вітамінаў у
арганізме дзіцяці. Іншы раз
алергічны насмарк выклі-
каецца тым, што дзіця кепска
ўспрымае які-небудзь пра-
дукт ці лекаства. Алергічны
насмарк бывае і ад атручэння
ядамі, што выдзяляюцца глі-
стамі, ад удыхання пылу,
сажы.

Паўтараем: насмарк у ма-
ленькіх дзяцей — сур'ёзнае
захворванне. Неабходна па-
казаць дзіця ўрачу, і ён на-
значыць лячэнне.

У першыя дні захворван-
ня, асабліва пры высокай
тэмпературы, дзіця павінна
знаходзіцца ў пасцелі ў паў-
седзячым становішчы, самым
зручным для насавога дыхан-
ня.

Пакой, дзе знаходзіцца
хворы дзіця, трэба добра
праветрываць.

Ні ў якім выпадку нельга
ўводзіць у нос розныя кроп-
лі і парашкі без назначэння
ўрача. Гэта можа абвастрыць
хваробу і ўзмацніць насмарк.

Добры догляд, строгае вы-
кананне ўсіх гігіенічных пра-
віл і парад урача, свежае па-
ветра, частае праветрыванне
пакоя, своєчасовае і ўмелае
загартоўванне дзіцяці, захоў-
ванне ўсіх мер прафілакты-
кі — усё гэта папярэджвае
насмарк.

Дацэнт С. Л. РЫПС.

(Часопіс «Здоровье»).

Адказваем на пытанні чытачоў

Як зварыць варэнне, джэм і павідла
з яблыкаў? — пытаюць чытацкі часопіс
Н. Ярашэвіч са Смалявіцкага раёна
і З. Анісаровіч з Ляхавіцкага раёна. Па
іх просьбе даём параду.

ВАРЭННЕ

Для варэння лепей за ўсё браць гатун-
кі «карычнае», «антонаўка», «аніс». Пла-
ды вымыць, ачысціць ад скуркі і выра-
заць сарцавіну з зярнятамі. Ачышчаныя
плады разрэзаць на долькі (таўшчы-
нёй 2 см). Каб долькі не пацямнелі, іх
трэба бланшыраваць — абварыць варам
і трымаць у ім 3—6 мінут (для размяк-
чэння), а затым хутка астудзіць халод-
най вадой. Ваду, якая засталася пасля
бланшыроўкі, можна скарыстаць для
прыгатавання сіропу. Сіропам (1,3 кг
цукру і 0,8 л вады на 1 кг пладоў) за-
ліць долькі яблыкаў і пакінуць на 3—
4 гадзіны. Затым нагрэць да кіпення на
слабым агні, пракіпаціць 5—7 мінут,
астудзіць, вытрымаць 6—8 гадзін і зноў
варыць некалькі мінут. Усяго рабіць
3—4 варкі. Калі частка яблычных долек
будзе гатова раней за іншыя, іх трэба
асцярожна дастаць лыжкай, перакласці
ў слоік, а астатнія варыць да поўнай га-
тоўнасці. Каб варэнне не зацукравалася,
да яблыкаў салодкіх гатункаў трэба
ў канцы варкі дадаць крыху лімоннай
або віннакаменнай кіслаты (3 г на 1 кг
пладоў).

Для ўзмацнення паху можна дадаць
крыху ваніліну.

ДЖЭМ

На джэм можна скарыстаць розныя
плады і ягады, нават дробныя кавалач-
кі пладоў, механічна пашкоджаныя пла-
ды і г. д. Падрыхтаваныя плады пакла-
дзіце ў таз або каструлю, дабаўце цук-
ровы пясок або сіроп 70—75-працэнтнай
моцнасці (сіроп робіцца гэтак сама, як
для варэння) і ўварвайце да гатоўнасці,
пакуль пенка не пачне збірацца да
цэнтра таза, а кавалачкі пладоў насыца-
цца сіропам і стануць напалову праз-
рыстымі.

На 1 кг падрыхтаваных пладоў
патрэбна 1,2 кг цукру.

Гатовы джэм (гарачы) разліце ў слоікі
і закрыйце іх накрыўкамі ці абвяжыце
пергаментнай паперай або цэлафанам.

ПАВІДЛА З ЯБЛЫКАЎ

Нарэзаныя на долькі яблыкі пакла-
дзіце ў каструлю, заліце вадой, накрый-
це накрыўкай і варыце да мяккасці. За-
тым пратрыце праз сіта (пакуль маса
не астыла). У пюрэ ўсыпце цукар і ва-
рыце на слабым агні, часта памешваю-
чы, пакуль не загусцее (прыкладна
1½ гадзіны).

На 1 кг яблыкаў: 1 кг цукру,
1 шклянку вады.

* * *

Павідла, прыгатаванае з адных толькі
яблыкаў, лёгка плеснее, таму рэкамен-
дуецца варыць змешанае павідла, з да-

даваннем воцату — тады яно больш
устойлівае ў захоўванні.

Яблычнае павідла з воцатам падрых-
тоўваецца так: 3 кг яблыкаў, 1,5 кг
цукру, 1/16—1/8 л воцату.

Ачышчаныя яблыкі прапусціць праз
мясарубку, перамяшаць з воцатам і цук-
рам і пакінуць на некалькі гадзін па-
стаяць; затым зварыць у шырокай ка-
струлі да патрэбнай кансістэнцыі.

ЯК ПРАДУХІЛІЦЬ ЗАЎЧАСНЫ ЗНОС ДЫВАНУ

Неабходна памятаць, што знятыя ды-
ваны павінны ва ўсіх выпадках захоў-
вацца згорнутымі ў трубку, а не скла-
дзенымі. Пад дыван, які ляжыць на пад-
лозе, трэба падкласці некалькі слаёў га-
зетнай паперы. Гэта засцерагае яго ад
молі.

* * *

Пах поту ў абутку можна ліквідаваць,
калі працерці яго ўнутраную частку
шматком, папярэдне змочаным у раство-
ры марганцавакіслата калію або перакі-
су вадароду. Шматок неабходна выціс-
нуць, перад тым, як праціраць абутак.

ВЫШЫНЯ АБЦАСА

Якой вышыні павінен быць абцас
у жаночых туфлях?

— Гэта залежыць ад моды, — скажуць
некаторыя.

Ці так гэта? Не, абцас служыць і для
іншых мэт: ён ахоўвае пятку пры хадзе
ад удару. Ад абцаса залежыць вышыня
і рухомасць зводу ступні, гэтай свое-
асаблівай рысоры нашага цела.

Найбольш падыходзіць для жанчын
абцас вышынёй у 3—4 см. Калі доўга
насіць абутак зусім без абцаса, то можа
развіцца пляскастая ступня. Вельмі высо-
кі абцас надае назе ненатуральнае ста-
новішча, пакарачае крок і недастаткова
змякчае штуршкі пры хадзе. Пункт апоры
ссоўваецца ўперад, і цела ўсім сваім
цяжарам цісне на пальцы. Ад ссоўван-
ня пункту апоры мяняюць сваё стано-
вішча органы, размешчаныя ў брушной
поласці.

Значыць, мода модай, а пра зруч-
насць і гігіенічнасць абутку на кожны
дзень нельга забываць.

ЧЫТАЧЫ РАЯЦЬ

ПРОСТЫ СРОДАК СУПРАЦЬ ДАМАВОГА ГРЫБА

У доме, дзе я живу, з'явіўся дамавы
грыб. Гэта я ўбачыў вельмі позна, калі
падлога пачала правальвацца. Пасля не-
калькіх беспаспяховых спроб ліквідаваць
дамавы грыб я пасыпаў заражаныя мес-
цы кухоннай соллю, не падымаючы пад-
логі і нават не парушаючы нітак грыба.
Там, дзе нельга было сыпаць соль не-
пасрэдна на заражанае месца (знізу пад-
логі), я пасыпаў дошкі зверху. Соль па-
кінуў на некаторы час, каб яна пранікла
ва ўсе заражаныя месцы. Спачатку на
падлозе з'явілася макрата, а потым
месцы, заражаныя грыбам, пачалі высы-
хаць. З той пары дамавы грыб больш
не з'яўляецца.

А. КАРПЕНКА

Шчучынскі раён,
вёска Шайбакі.

Б У Л Ь Б Я Н А Я

ПАСПРАБУЙЦЕ НАШЫ СТРАВЫ

У Мінску нядаўна адкрылася «Бульбяная», дзе можна смачна паабедваць. У асартыменце — 68 страў з бульбы.

Ніжэй друкуем рэцэпты некалькіх страў.

САЛАТА МІНСКАЯ

Адвараную бульбу дробна нарэзаць, дадаць нашынканую капусту і адварныя грыбы. Усё заправіць воцатам і алеем, пасыпаць цукрам.

Расход прадуктаў на сям'ю з 4 чалавек: бульбы 400 г, 160—200 г грыбоў, 2—3 цыбуліны, 100 г квашанай капусты, 2 ст. лыжкі алею, па 1 чайнай лыжцы воцату і цукру.

Пры падачы на стол упрыгожце салату зяленівам.

СУП МАЛОЧНЫ З МОРКВАЙ І БУЛЬБАЙ

Моркву нарэзаць дробнымі скрылёчкамі, а бульбу — вялікімі. Моркву зварыць у падсоленай вадзе да палавіны гатоўнасці, затым дадаць нарэзаную бульбу і варыць да гатоўнасці. Рэштку вадзі зліць і заліць кіпячым малаком, заправіць маслам і цукрам і давесці да кіпення.

Малака — 1,5 літра, 200 г морквы, 400 г бульбы, 2 ст. лыжкі масла.

СУП БУЛЬБЯНЫ З САЛАМ

Ачышчаную бульбу нарэзаць і зварыць у вадзе. Заправіць пасераванай цыбуляй з салам-шніг.

Бульбы 900 г, 80 г сала-шнігу, 1 цыбуліну.

СУП МАЛОЧНЫ З БУЛЬБЯНЫМІ КЛЁЦКАМІ

Сырую бульбу надзёрці на тарцы, выціснуць, пасаліць, убіць яйка і раскачаць невялікія шарыкі (па 10 грамаў).

Малако напалам з вадой закіпяціць. Клёцкі апусціць у кіпячае малако.

Бульбы 900 г, 1 літр малака, адно яйка, 20 г сметанковага масла.

РУЛЕТ БУЛЬБЯНЫ З ЯЙКАМ

Бульбу, адвараную «ў мундзірах», ачысціць, працерці, пакуль не атрымаецца цягучае пюрэ. Па меры працірання дадаюць муку і добра перамешваюць. Для фаршу дробна пакрышыць крутое яйка і перамяшаць з рэпчатой цыбуляй, падсмажанай на сале. Бульбяную масу раскладваюць слоём паўтара-два сантыметры на змочаную вадой сурвэтку. Пасярод масы кладуць фарш, загортваюць рулетам і перакладваюць на змазаную тлушчам бляху. Рулет змазваюць яечнай сумесцю, пасыпаюць сухарамі, спырскваюць тлушчам, запякаюць. Перад падачай на стол нарэзаюць на порцыі і падаюць са смятанай або соусам з цыбулі, грыбоў.

Бульбы 700 г, пяць яек, 40 г сала, 2 цыбуліны, 1½—2 сталовыя лыжкі мукі і сахароў.

МАЧАНКА З БУЛЬБАЙ

Мяса з рэбернымі косцамі і каўбасу сялянскую абсмажыць і патушыць. На булёне, атрыманым пры тушэнні, прыгатаваць соус з падсмажанай цыбуляй і пятрушкай. Смажанае мяса і каўбасу змяшаць з соусам і тушыць да гатоўнасці. На гарнір падаць бліны або адвараную бульбу.

Свініны ці бараніны — 200 г, мукі пшанічнай — 1 сталовую лыжку, 2 невялікія цыбуліны, 3 ст. лыжкі смятаны, 200 г каўбасы сялянскай, 1 ст. лыжку сметанковага масла.

БУЛЬБЯНЫЯ ПІРАЖКІ З МЯСАМ

Вараную гарачую бульбу прапусціць праз мясарубку, дадаць яйка, соль і перамяшаць. Масу раскачаць на круглыя ляпёшкі, пакласці на іх мясны фарш і зрабіць

піражкі паўкруглай формы. Піражкі абкачаць у муцэ і абсмажыць. Падаюць гарачыя, з маслам.

Бульбы 900 г — 1 кг, адно яйка, 1 ст. лыжку мукі, 200 г адваранага мяса.

СМАЖАНКА

Зачышчанае і прамытае мяса нарэзаць па два кавалкі на порцыю і абсмажыць. Моркву і цыбулю, нарэзаную кубікамі, падсмажваюць. Грыбы адварыць, дробна пакрышыць і падсмажыць. Ачышчаную сырую бульбу нарэзаць кавалачкамі, злёгка абсмажыць. Пшанічную муку падсмажыць да карычневага колеру. Падрыхтаваныя прадукты скласці ў каструлю, заліць грыбным булёнам, але так, каб прадукты не пакрываліся, а былі на адным узроўні з ім, дадаць смятану, накрыць накрыўкай і тушыць, пры падачы пасыпаць зяленівам.

Бульбы 400 г, 40 г сала-шнігу, 1 ст. лыжку тлушчу, 240 г ялавічыны, 2 цыбуліны, 1—2 невялікія морквіны, 80 г грыбоў свежых або 2—3 грыбкі сушаных, 2 ст. лыжкі смятаны.

ГАЛКІ БУЛЬБЯНЫЯ ФАРШЫРАВАНЫЯ З ГРЫБНЫМ СОУСАМ

Ачышчаную сырую бульбу надзёрці на дробнай тарцы, выціснуць, дадаць яйка, соль, добра перамяшаць. З гатовай масы зрабіць галкі і нафар-

шыраваць грыбамі або мясам, запаніраваць у муцэ і абсмажыць на тапленым масле. Абсмажаныя галкі скласці ў гаршчок, заліць грыбным соусам са смятанай і тушыць да гатоўнасці.

Бульбы 700—800 г, два яйкі, 2—3 ст. лыжкі мукі або сахароў, 80 г сушаных баравікоў або іншых грыбоў, 2—3 цыбуліны, 2 поўныя лыжкі масла.

Прыгатаванне фаршу: грыбы замачыць, прамыць, зварыць, дробна накрышыць і абсмажыць з цыбуляй у масле. Мясны фарш падрыхтоўваецца таксама, як на катлеты.

БУЛЬБЯНЫЯ КРАКЕТЫ

Сырую бульбу надзёрці на тарцы, адціснуць, дадаць соль і яйкі, усё перамяшаць. Для фаршу падсмажыць цыбулю, мяса прапусціць праз мясарубку. З бульбяной масы зрабіць невялікія шарыкі. Нафаршыраваць іх сырым мясным фаршам, абваляць у муцэ, змачыць у яйку. Пасля кракеты запаніраваць у сухарах, абсмажыць у масле да паўгатоўнасці, затым тушыць у духоўцы, заліваючы тлушчам.

Падаваць кракеты ў гарачым выглядзе.

Бульбы 600 г, мукі 60 г, свініны 240 г, 3 цыбуліны, тлушчу 150 г, 1 яйка.

Д. ЛЯВОНЦЕВА,
загадчыца «Бульбяной».

Л. РАКОУШЧЫК,
заг. вытворчасці.

Ці ведаеце вы, што...

Свежы пірог пры рэзанні крышыцца. Каб пазбегнуць гэтага, нагрэйце нож для пірага з сухога пясочнага цеста, а для больш мяккага пірага — намачыце нож.

* * *

Пірог пры выпяканні няроўна падняўся. У такім выпадку яго ў печы крыху павярнуць. Калі гэта не дапамагло, уваткніце ў месца, якое паднялося вышэй, чым увесь пірог, макароніну.

* * *

Пірог прыстаў да бляхі. Вазьміце чыстую моцную нітку і асцярожна правядзіце яе пад пірагом.

КВАШАНАЯ КАПУСТА

Квасяць качаныя капусты позніх і сярэдняспелых гатункаў, шчыльныя, здаровыя, белыя, не падмарожаныя. Качаны ачышчаюць, здымаюць верхняе зялёнае, а таксама бруднае лісце і выразаюць храпку.

Прыгатаваную ачышчаную капусту шаткуюць нажом або шаткаўніцай. Парэзаную капусту шчыльна складаюць у бочку, раўнамерна перасыпаючы соллю і трамбуючы.

Каб атрымаць 100 кг квашанай капусты, патрэбна 121 кг свежай. Да гэтай колькасці капусты дабаўляюць 1,72 кг солі. Можна таксама дабаўіць моркву (3,5 кг), яблыкі (8 кг), брусніцы (2,2 кг) або журавіны (1—1,5 кг), кмен (50 г), лаўровы ліст (20—30 г), аніс, духмяны перац.

Моркву мыюць, абскрабаюць, затым зноў мыюць і нарэзаюць слупкамі або кружочкамі.

Яблыкі мыюць і закладваюць у бочку з капустай. Вялікія яблыкі разразаюць напалам і вымаюць насенную камеру. Перш чым пакласці ў бочку, нарэзаныя яблыкі кладуць у падсолёную вадку (15—20 г солі на 1 л вады).

Журавіны і брусніцы перабіраюць і мыюць у халоднай вадзе.

Складзеную ў бочку і ўтрамбаную капусту накрываюць чыста вымытым зялёным капусным лісцем, наверх кладуць двайны слой ашпаранага палатна або марлі і прыціскаюць драўляным кругам з грузам. Вага грузу не павінна перавышаць 10 працэнтаў вагі капусты. У якасці грузу можна браць чыста вымыты камень.

На другі—чацвёрты дзень пасля закладкі капусты пачынаюць (пры хатняй тэмпе-

ратуры) з'яўляцца адзнакі броджэння: сок мутнее, на яго паверхні бачны пазыркі газаў. Затым утвараецца пена, і сок яшчэ больш мутнее. Пену трэба рэгулярна здымаць. Лепшай тэмпературай броджэння лічаць 18—22 градусы, у гэтых умовах яно заканчваецца праз 10—12 дзён. Зніжэнне тэмпературы звязана з зацягваннем броджэння, ад гэтага капуста можа пагоршыцца. Рэзкае павышэнне тэмпературы броджэння таксама непажадана, бо тады капуста будзе непрыемная на смак.

Характэрныя адзнакі заканчэння працэсу броджэння наступныя: расол святлее, спыняецца выдзяленне газаў, капуста асыдае ніжэй краёў бочкі. Капуста набывае прыемны, кіславата-салёны смак, яна хрусткая, сакавітая, пругкая, прыемна пахне.

Неабходна сачыць, каб квашаная капуста была заўсёды пакрыта расолам, гэта садзейнічае захаванню ў ёй вітаміну С. Трымайце яе ў халодным месцы. Найлепшая тэмпература захоўвання — каля нуля.



ТАМАТ-ПЮРЭ

Для прыгатавання тамат-пюрэ бяруць зусім спелыя, здаровыя, непашкоджаныя памідоры. Плады мыюць, адразаюць пладаножкі, разразаюць на часткі (пажадана нажом з нержавеючай сталі або храміраваным), кладуць у эмаліраваную пасуду (з непашкоджанай эмаллю) і нагваюць на слабым агні да поўнага размякчэння і ўтварэння густой масы. Гарачую масу праціраюць праз густое сита (з нержавеючай сталі), каб аддзяліць зярняты і скурку. Працёртую масу пераносяць зноў у эмаліраваную пасуду (або з нержавеючай сталі) і хутка (на моцным агні) уварваюць, увесь час памешваючы, пакуль яна не

стане, як густая смятана. У канцы ўварвання дадаюць кухонную соль па смаку.

Гатовым гарачым прадуктам напаяваюць шклянныя слоікі. Тамат-пюрэ ў слоіках заліваюць алеем, пасуду завязваюць пергаментнай паперай і трымаюць у халодным месцы.

КАПУСТА ПРАВАНСАЛЬ

Капусту правансаль гатуюць па меры патрэбы. Яна можа стаяць у халодным месцы толькі 2—3 сутак. Нарэзаюць квашаную качанамі капусту скрылёчкамі размерам 2,5×2,5 см, перасыпаюць цукрам, дадаюць журавіны або брусніцы і ўсё добра перамешваюць. Для прыгатавання 10 кг капусты бяруць 8,6 кг квашаных качаноў, 0,5 кг цукру, 0,5 кг алею і 400—500 г журавін або брусніц. Можна таксама пакласці мочаныя або марынаваныя яблыкі (нарэзаныя скрыльчэчкамі), марынаваныя вішні, слівы (або чарнасліў), агрэст, моркву марынаваную, гарчыцу і марынадную заліўку.

КВАШАНЫЯ БУРАКІ

Для квашання бяруць дробныя і сярэдняй велічыні буракі, аднародныя па афарбоўцы.

Буракі мыюць, абіраюць, зноў мыюць і складаюць радамі ў бочку, куды загадзя наліваюць трохі 3—4-працэнтнага раствору солі або гатаванай астуджанай вады. Напоўніўшы бочку буракамі, заліваюць іх тым жа расолам або вадой. Можна замест расолу заліваць бурачным адварам (1,5—2,5 кг буракоў вараць у вядры вады, адвар працэджваюць праз палатно і астуджваюць).

Бочку закрываюць марляй, а на яе кладуць круг з грузам. Броджэнне адбываецца тыдні два (пры тэмпературы 20 градусаў). Пену рэгулярна здымаюць. Пасля броджэння бочку пераносяць у халоднае месца.

Можна дадаць у бочку крыху сыравашы, каб паскорыць броджэнне.

Квашаныя буракі ўжываюць для баршчоў, вінегрэтаў, а расол замяняе квас.

Подпісы да старонкі мод

Элегантнае, звужанае ўнізе паліто са спущанай лініяй пляча. Вялікі каўнер і ніз рукавоў аздаблены палоскай футру.

Штодзённая сукенка з баваўнянай тканіны ў палоску. Ліф спераду зашпіляецца на гузік. Рукавы падоўгія, устаўныя. Адкладны каўнер аздаблен кантам з тканіны колеру пояса. Спідніца шырокая, сабраная ў таліі.

Выхадная дзявочая сукенка са шчыльнай баваўнянай тканіны або штучнага шоўку. Ліф у таліі шчыльна прылягаючы, з вельмі вялікім адстаючым шалёпадобным каўнерам. Спідніца прамая, шырокая, у таліі закладзена мяккімі складкамі. Сукенку ўпрыгожваюць штучныя кветкі.

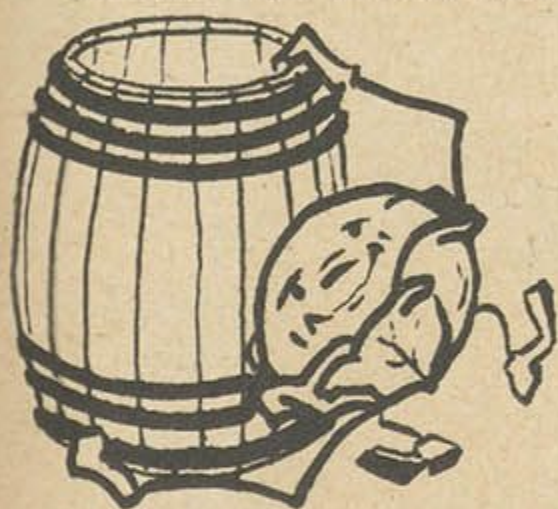
Сукенка з шарсцяной або шчытнай шаўковай тканіны. Спераду сукенка лёгка аблягае талію па злёгку заціскаючай лініі.

Зручная прамая блузка з баваўнянай тканіны з кароткімі рукавамі кімана. Планка засцежкі цэльнакроеная з каўнерам і лістачкі праразных кішэняў — з пасуючай па колеру тканіны ў палоску.

Прыгожая блузка з шоўкавай тканіны, аздабленая дробнымі складкамі і карункамі.

Блузка з лёгкай баваўнянай або шаўковай тканіны ў гаршак, аздабленая кантам з тканіны ў колер гаршчу.

Блузка з баваўнянай тканіны з поясам, які завязваецца спераду. Адкладны, адстаючы каўнер. Кішэні і кветкі на спіцы з іншым напрамкам палос тканіны.



Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: М. Н. БАСТОК, А. С. ВАСІЛЕВІЧ, Т. Ц. ДЗМІТРЫЕВА, М. А. ЖЫДОВІЧ, Р. У. КУДРЭВІЧ, М. М. ТУР, В. І. ФІЛІПАВА, В. А. ЧАРНЯЎСКАЯ.

АТ 11598

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Падпісана да друку 5/IX-61 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск, праспект імя Сталіна, 77. Тэлефоны:

адказ. рэдактара—3-17-51, адказ. сакратара—3-38-14, аддзелаў прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры—3-38-24.

Друкарня імя Сталіна, Мінск. Цана 18 кап. Дадатак — выкрайка. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 208638 экз. Зак. 566.

Clagm



БЛУЗКИ

